

Naročnina mesečno 18 Lir, za inozemstvo 20 Lir — nedeljska ledaja celoletno 34 Lir, za inozemstvo 50 Lir. Ček. rač. Ljubljana 10.650 za naročnino in 10.349 za inserate.

Podružnica: Novo mesto.

Izključna pooblaščenka za oglaševanje italijanskega in tujege izvora: Unione Pubblicità Italiana S. A., Milano.

Izaja vsak dan s jutraj razen ponedeljka in dneva po prazniku.

Uredništvo in uprava: Kopitarjeva 6, Ljubljana. Redazione, Amministrazione: Kopitarjeva 6, Ljubljana. Telefon 4001-4005.

Concessionaria esclusiva per la pubblicità di provenienza italiana ed estera: Unione Pubblicità Italiana S. A., Milano.

Abbonamenti: Mese 18 Lire; Estero, mese 20 Lire, Edizione domenica, anno 34 Lire, Estero 50 Lire. C. C. P. Ljubljana 10.650 per gli abbonamenti; 10.349 per le inserzioni. Filiale: Novo mesto.

SLOVENE

Vojno poročilo št. 897 Ameriška križarka potopljena

Ogorčeni boji v Egiptu se nadaljujejo
Poleg potopljene križarke so osna
letala in podmornice zadale več vojnih
ladij in parnikov

Glavni Stan Italijanskih Oboroženih Sil ob-
javlja:
Sovražni oklepni oddelki so zama-
šali ovirati premike osnih čet na umiku ob
obalno pasu egiptovske puščave. Nek-
je obkoljeni skupini se je posrečilo po tri-
dnevni bitki doseči glavnino italijansko-nem-
ških sil.

Italijanski in nemški letalski roji so iz-
datno podpirali kopansko delovanje ter se
krepko zoperstavljali delovanju nasprotnega
letalstva. Naši lovci so sestrelili dve angleški
letali.

Po bombnem napadu med soboto in nedeljo
je bilo med genovskim prebivalstvom ugotov-
ljenih 23 mrtvih in 88 ranjenih. Pri istem na-
padu je sovražnik zagotovo zgubil 5 strojev.
Eno letalo je v plamenih treščilo na tla na
ozemlje Cammarate (Agrigento). Dva člana po-
sadke sta bila mrtva tretji pa je bil ubit.

Velik angleško-ameriški konvoj, ki deluje
na alžirskih obalah, so napadla osna le-
tala ter osne podmornice. Več vojnih ladij je
bilo zadetih: ena križarka je bila zagotovo
potopljena; več parnikov je bilo zadetih.

London, 9. novembra. AS. Iz Londona urad-
no poročajo, da manjkajo štirje bombniki, ki
so se udeležili napada na Genovo.

Zopet 16 trgovskih ladij potopljenih

V raznih morjih so nemške podmornice potopile 16 trgovskih ladij s skupno
103.000 tonami — Nove postojanke zavzete pri Tuapseju

Hitlerjev glavni stan, 9. novembra. Nemško
vrhovno poveljstvo objavlja:

Na ozemlju pri Tuapseju so vrzle nem-
ške in romunske čete v krajevnem napadu so-
vražnika iz njegovih postojank. Sovražna bojna
ediniha je bila v ogorčenih borbah obkoljena
in uničena. Na drugem mestu je bilo zavzeto
važno sovražno oporišče.

Vzhodno od Alagira je lastni napad
po nadvladanju sovražnega odpora pridobil na-
prstoru.

Na bojišču ob dolnjem Donu so nemške
in romunske letalske sile nadalje napadale
poljske postojanke in zaklonišča sovražne vojs-
ke. Italijanske čete so preprečile poskus pre-
koračenja reke.

Na srednjem odseku vzhodnega bojišča so
bile sovjetske oskrbovalne železnice z letal-
skimi napadi ponovno prekinjene.

V bojih proti preskrbovalni plovbi za Le-
ningrad, so bili na Ladoškem jezeru z
bombnimi zadetki tri ladje potopljene.

Pri Marsa Matruhu so nemški bojni
letalci uničili več angleških oklepni vozil in
razpršili avtomobilske kolone. Nemški oddelek
pod poveljstvom generalmajorja Ramkeja, ki
je bil začasno odrezan, je prizadel sovražnika
v tridnevni bojih velike izgube, zaplenil več
sovražnih vozil, ki jih je nato uporabil zase
in vzpostavil zopet stik z glavnino vojske.

Ameriške in angleške edinihe vojne mornarice
in ladje za prevažanje čet so bile od 6. novembra
dalje v vodovju severno od Alžira podnevi in
ponoči ponovno napadene od nemških in italijan-
skih letal. Po dosedanjih podatkih je bilo z bom-

bam zadetih in poškodovanih 6 enot vojne mor-
narice in 4 trgovske ladje. Nemška podmornica je
v zapadnem Sredozemlju s torpedom zadeta an-
gleško križarko razreda »Leander«.

Ob obali Rokavskega preliva so lov-
ska letala večer brez lastne izgube sestrelila iz
sovražnega letalskega oddelka, sestavljenega iz
različnih letal 12 aparatov, med njimi dva štiri-
motorna bombnika. 7 nadaljnjih letal je izgubil
sovražnik pri posamičnih motilnih poletih nad
morjem ob Franciji in nad Nemškim zalivom.

Kakor je bilo javljeno že s posebnim poroči-
lom, so dosegle nemške podmornice v borbi proti
zavarovanim konvojem in posameznim ladjam no-
ve uspehe. V Severnem Atlantiku, v Ka-
ribijskem morju, pri Trinidadu, v
Gvinejskem zalivu in na morju pred
Kapshtadtom je bilo potopljenih 16 trgovskih
ladij s skupno 103.000 br. reg. tonami. Dve na-
daljnji ladji sta bili torpedirani in močno poško-
dovani. Tovor večjih ladij je bil namenjen za ame-
riške etape na afriških tleh in je obstojal iz de-
lov letal, municije in drugega vojnega gradiva.

Helsinki, 9. nov. AS. Poročajo, da je bilo
pri večeršnjem sovjetskem letalskem napadu
na mesto Helsinki 43 mrtvih in 120 ranjenih
med civilnim prebivalstvom. Med žrtvami je
mnoho otrok.

Berlin, 9. nov. AS. Zadnje noč so po poro-
čilih iz vojaškega vira angleška letala priletela
nad Frizijske otoke. Letala niso spuščala bomb.
Nemško protiletalsko topništvo je zadelo nekaj
napadajočih letal.

Ob 8.15 je prišla iz Vichyja vest, da je bilo
mesto Alžir po močnem bombardiranju napade-
no in da je bil napad zavrnjen. Do poskusov
izkrcanja je prišlo tudi v Oranu in drugih
krajih.

Ob 9.16 pa je vichyjsko ministrstvo objavilo
poročilo, da so bili vsi poskusi za izkrcanje ame-
riških čet na raznih krajih severne Afrike za-
vrnjeni s hudimi izgubami in da sta admiral
Darlan in general Juin na njunih mestih in vo-
dita nastope.

Ob 10.05 pa je agencija Reuter spet objavila
iz Londona vest, da je zavezniško vrhovno povelj-
stvo v severni Afriki sporočilo, da so se ameriške
sile uspešno izkrcale ob obalah severne Afrike v
bližini dveh glavnih točk, ki sta bili določeni v
načrtih. Kakor se je zvedelo, sta ti točki v bližini
Orana in Alžira. Poslednja poročila iz Orana pa
so vedela povedati, da je bil poskus izkrcanja
zavrnjen in da sta bili dve angleški torpedovki
potopljeni. V mestu Alžiru je bilo vse jutro slišati
topniško streljanje in regljanje strojne vzhod-
nem in zahodnem predelu. Iz tega bi bilo skle-
pati, da so se ameriške čete izkrcale zunaj sta-

perij, če bi ga kdo napadel in proti vsakemu, ki
bi ga napadel. Vi ste vedeli, da bom držal be-
sedo. V naši nesreči sem rešil imperij, s tem da
sem zaprosil za »premirje«. Vi pa ste se v imenu
države, s katero smo povezani s tako številnimi
spomini, odločili za tako neizprosno sklep. Fran-
cija in njena čast sta na kocki. Bili smo napade-
ni in branili se bomo. To je povelje, ki ga dam.

(Nadaljevanje na 2. strani.)

Velik Hitlerjev govor v Monakovem

Nemške sile so večje kakor sile nasprotnikov — Roosevelt ne bo imel zadnje besede — Evropski mir mora
biti brez angleškega varuštva — Nemški stvariteljski duh ni spal in Angleži bodo dobili strahoten odgovor

Monakovo, 9. nov. AS. Slovensna manifestacija,
na kateri je govoril Hitler na predvečer 19. ob-
letnice tistega 9. novembra, s katerim se je za-
čelo krvavo, toda odločilno obdobje za gibanje
Rjavih sraj, je bila pozno popoldne v zgodovins-
ki pivovarni Löwenbräukeller. V veliki, s klju-
kastimi križi okrašeni dvorani je bila zbrana
stara hitlerjeva garda in vse najvišje osebnosti
stranke, države in oboroženih sil. Tam so bila
tudi zastopstva Rjavih sraj v uniformah, zastop-
stva SS-oddelkov, vojske, letalstva, mornarice, po-
liceje, nemške delovne službe in vseh narodnosoci-
alističnih organizacij. S ponovnimi »Heile-klic«
so bili sprejeti zunanji minister von Ribbentrop,
propagandni minister dr. Goebbels ter ministri
Rosenberg, Frick in dr. Ley.

Pri mizi, kjer je bilo mesto za Hitlerja, so
bili njegovi najbolj znani in stari sodelavci, ki so
mu bili blizu že od leta 1923 v vseh dneh in na
vseh narod. socialističnih manifestacijah: Amann,
Buch, Bouchler, Esser, Feichler, Frick, Goebbels,
Ley, von Ribbentrop, Rosenberg, Schirach, Epp in
Schwarz. V dvorani je ogromna množica prepeva-
la narodnosocialistične pesmi ter vzklíkala Hitlerju.
Ko se je približeval začetek manifestacije, je bila
napetost od trenutka do trenutka vse večja. Ne-
kak trenutek pred 18. uro je zvok fanfar nazna-
nil prihod Adolfa Hitlerja. Zdelo se je, kakor da
bi dvorano pretresel drget, nato pa se je sprosti-
la v vzklíke, ko se je prikazal na pragu Hitler,
obdan od Bormanna, Himmlerja, Paula Gieslerja,
Julija Schaubja, Ulricha Grasa in Kristijana We-
bra. Jedva je Hitler prispel do svoje mize, že so
ga prisrčno in tovariško pozdravili njegovi naj-
zvestejši iz prvih časov. Gauleiter Paul Giesler
je nato naslovil na Hitlerja ognjevit pozdrav, za-

gotavljajoč mu vdanost vseh starih in mladih Ri-
javih sraj, ki je podobna duhu prvih dni. Njegove
besede so nagradile dolge ovacije. Ko se je dvig-
nil Adolf Hitler k besedi, so se razvneli v dvo-
rani brezkončni vzklíki, nato pa je na en mgljav
nastopil veren molk. Hitler je nato začel svoj
govor, ki je bil večkrat prekinjen z navdušenim
odobravanjem in živim vzklíkanjem. Na koncu
govora so se navzoči dvignili med ponovnimi
vzklíki in odobravanjem ter zapeli narodnosoci-
alistične himne.

München, 9. nov. AS. Ob obletnici zgo-
dovinskega »Pohoda na Feldherrenhalle« je bila v
München sredi običajna proslava prvih mučencev
narodnega socializma. Kakor pretekla leta, je tudi
letos povzel besedo Hitler ter omenil obletnico
9. novembra pred desetimi leti. Potem je dejal:

»Tudi tedaj smo bili zapleteni v zelo hud
boj, ker je zadnje razdobje boja za doseglo obla-
sti bilo najtežje. Če ne bi bili zmagali, bi Evropa
ne bila mogla kljubovati boljševičkemu velikanu,
ki je pripravil ogromno oborožitev. Najbrž bi
Evrope danes sploh ne bilo več.

Stranka je bila tedaj blizu zmagi, ne da bi bil
kdo vedel. Vedeli smo samo, da bo zmaga prišla
za vsako ceno. Z istim prepričanjem govorim dan-
es tovarišem iz narodnosocialistične stranke ter
vsemu nemškemu ljudstvu. Usoda ali Previdnost
dajeta zmago tistemu, ki jo zasluži. Nemčija bi
bila lahko zmagala tudi leta 1918, toda tedaj nem-
ško ljudstvo zmaga ni zaslužilo.

V tej vojni pa je čisto drugače. V treh letih
epičnega boja je Nemčija nakopičila množico zmag,
kakor ji ni primere v zgodovini. Morda bo kdo
vprašal, zakaj se borimo tako daleč od domovine.
Odgovor je jasn: da obvarujemo domovino vojnih
strahot in da te strahote držimo daleč od našega
ljudstva. Boljše je imeti in držati fronto 2000 km
od nemških meja, kakor prav pri mejah ali na
njih.

Stražanska zmeta naših sovražnikov je v dom-
nevi, da bi se še enkrat moglo ponoviti leto 1918.
V tedanji Nemčiji je bilo najbolj neorganizirano
ljudstvo na svetu, v sedanjí narodnosocialistični
pa najboljše organizirano ljudstvo sveta. Viljem II.
je bil slabši, jaz pa sem moč, ki besede udaja ne
pozna. Tedanja Nemčija je položila orožje četr-
ure pred dvanaesti, jaz ga pa mislim položiti pet
minut po dvanaesti. Množice ljudi, ki se bore in
delajo v našem taboru, po številu presegajo one
v nasprotnikovem taboru. Postojanke, ki jih je
Nemčija dosegla do danes so take, da je idlotsko
misliti, da bi kdo mogel Nemčijo premagati.

Vojna se je začela, ker je Poljska odbila svo-
ječasno velikodušno nemško ponudbo. Tedaj mi
to ni bilo všeč, danes pa zahvaljujem Previdnost,
da je bilo tako. Če bi bila Poljska sprejela moje
predloge, bi se bili lahko posvetili tvornemu delu,
mirovnemu programu in morda ne bi bil potrebil
za ojačanje vojne tega, kar sem. In tako bi bil
lepega dne izbruhnil na vzhodu orkan, ki bi bil
pogazil nas in vso Evropo.

Dvakrat sem ponudil roko miru nasprotni-
kom, toda vsako pot sem bil odbit. Po zadnji za-
vrnjeni ponudbi je bilo zame te reči konec. Vsa-
ko našo mirovno ponudbo bi bili razlagali kot
znamenje šibkosti. Od tega trenutka je bilo zame
jasno ko beli dan, da mora od dveh svetov, ki sta
v boju, eden pasti, in ker kaže, da Nemčija ne
pada, je jasno, da bo moral pasti sovražnikov
svet. Ogromni boj, v katerem smo, se bo končal
s celotno in popolno zmago. Kake poravnave niso
možne in si jih ni mogoče misliti. Poslednja mi-
rovna ponudba spada v leto 1940, od tedaj sto-
pamo z neupogljivo voljo proti končnemu cilju:
proti uničenju sovražnika. Torej tudi proti uniče-
nju tistega narodnega judovstva, ki se je zavzelo,
da bo uničilo evropska plemena. Toda, kakor sem
že nekoč dejal, ne bodo uničena evropska pleme-
na, temveč judovsko plemo, ki je sanjalo, da bo
uničilo nas, pa namesto tega vidi, kako se mu ne-
izprosno bliža lastni zadnji konec.

Odločeni smo bojevati se do konca. Kakšni so
pogledi na izid tega boja? Ali imamo razloga dvo-
miti o končni zmagi? Sovražnikova propaganda
uporablja vsa slepila in sredstva, da bi v lastnih
narodih redila ulvaro o zmagi. Ni izključeno, da
utegnejo tudi taka slepila imeti kaj uspeha.
Lahkovernost in trapavost nekaterih narodov je
neizmerna. Drži pa eno, da sovražnikova propa-
ganda ne bo dosegla svojega cilja: da bi omajala
v našem ljudstvu prepričanje o zmagi.

Zanimivo je, kako niha morala Angležev in
Amerikancev. Iz tega je mogoče razlagati učinek,
ki ga pri teh lahkovernikih morajo na primer do-
seči premlele trditve sovjetskih uradnih poročil.
Število sestreljenih nemških letal je v njih tako,
da če bi ga seštevali, bi danes ne imeli niti enega
letala več. Isto velja za potopljeno ladjeve in di-
vizije. Zdjaj pa zdaj pa vsekar tudi priznajo, da
so zapustili kako črto ter izpraznili kako mesto.
In zaradi teh izpraznitvev smo prišli mi do Volge
in do Kavkaza.

Zanimivo je slepilni način propagande, ki nam
nalaga na grbo strateško napako za napako. Stal-
ingrad? Po sodbi nekaterih strategov bi Stalin-
grad bil usodna pomota, kakor je na primer bil
Narvik. Medtem pa imamo skromno zadoščenje v
ugotovitvi, da zaradi te »usodne napake« niti ena
sovjetska ladja ne plove, več po Volgi navzgor.
Prav zaradi teh usodnih napak imamo v svojih
rokah vse, kar leži tostran in onstran Dona in do
Tereka, to se pravi, ukrajinsko in kubansko žit-
nico, ki je morda največja na svetu, rudnike man-
gana, največje petrolejske čistilnice in petrolejs-
ko področje, ki pomeni za nasprotnika izgubo 10
milijonov ton petroleja, čeprav ga za zdaj mi ne
moremo izkoriščati.

Očitajo nam, da napredujemo počasi. Kar se
tjim bržine, je naša vojska dala primere, kakor
jim ni para v zgodovini. Če zdaj ti in tam na-
predujemo bolj počasi, po načrtu, se to pravi, da
hočemo doseči kar največje uspehe s kar naj-
manjšimi izgubami. Če hoče potem nasprotnik na-

padati, ga pustimo, pustimo naj še bolj izkrevavi.
Obramba pa je včasih še cenejši zmagoviti boj.
Kar se tiče angleške ofenzive v Egiptu, kaj
niso morda tudi že drugokrat Angleži napredo-
vali v puščavi? Kaj niso potem napredovali na-
zaj? Važno je doseči odločilne uspehe. In te uspe-
he dosegamo mi.

Približno isto velja tudi za vojno izdelavo. Na
tem področju nastopa nasprotnikova propaganda z
bajnimi številkami, z zvezdoslovskimi programi.
Za narod trap ima tak način lahko kaj uspeha.
Hudo je le potem, ko dejstva podro gradove iz
papirja ter odpro očti tudi najbolj zagrizenim za-
slepljenecem. V zimi 1939-1940 je Churchill dal
slovito izjavo, da je treba podmorniško nevarnost
smatrati za odstranjeno, zakaj angleška obramba
strahotno uničuje nemške podmornice. Tedaj je
bil v boju samo majhen del podmorniškega bro-
dovja, glavnina pa je čakala v oporiščih, da jo
bilo mogoče uriti posadke, potrebne za tedaj, ko
bomo podmornice izdelovali v množicah. Torej tu
so dejstva zelo zgovorna. Dodaž samo potopili
okoli 20 milijonov nasprotnikovega brodovja, več
kakor pa v vsej svetovni vojni. Tudi število pod-
mornic je danes deset- ali večje, kakor je bilo v sve-
tovni vojni, po drugi strani pa izdeluj... — dno
boljše orožje.

V takem velikanskem boju kakor je seda-
nji, ne more nihče zahtevati, da bi se uspehi do-
segali kar v skupinah. Važno je, da se dosežejo
postojanke, s katerih je sovražnika mogoče na-
pasti in premagati, ter te postojanke držati.
Drži, da to, kar imamo v rokah, se ne posreči
nikomur več, da bi nam iztrgal. Kamor je stopil
naš vojak, ne stopi potem nihče drugi več.

Med številnimi zavezniki, v prvi vrsti Itali-
jani, štejemo zdaj še pravo svetovno veselje,
ki je po nasprotnikovi propagandi tudi žrtev
vrste porazov. To je Japonska.

Če pretresamo položaj, imamo torej razlog,
da gledamo v bodočnost s trdnim zaupanjem.
Letos smo bolj pripravljeni kakor lani, bolj pri-
pravljeni na sleherni morebitnost, ki bi jo voj-
na v Rusiji utegnila prinesiti. Kar se je primerilo
lani, se ne bo več ponovilo. Iz najtrše preskušnje
v letu 1941-1942 smo prišli razočanejši, kakor smo
kdaj bili. Nemčija je bolj kakor kdaj prej spo-
sobna odbijati udarce ter prehajati v protinapad.
Izid boja je zanesljiv.

Kakor je znano, je Roosevelt ob napadu na
francosko severno Afriko utemeljil svoj korak
s trditvijo, da mora to ozemlje braniti pred
Nemčijo in Italijo. Za tako nesramno trditve ne
velja izgubljati niti besede. Roosevelt je ne-
dovomno vrhovni razbojnik med vsemi tistimi,
ki so nam nasprotni. Toda zadnje besede ne bo
imel ta vrhovni gangster. Mi lahko zanesljivo
računamo ne samo na naše oborožene sile, tem-
več na mogočeno notranjo fronto in na tisto silno
delovno skupnost, ki ji je ime narodnosoci-
alistična stranka.

Danes je narodnosocialistična skupnost en
sam sklop, ki sega tudi na bojišče. Naše obo-
rožene sile v resnici postajajo bolj in bolj na-
rodnosocialistične. Junaštvo milijonov bojevni-
kov odgovarja zagrizeno delo na notranji fronti.
Smo ubogi po zlatu, toda imamo ogromno de-
lovno silo, pridnost in voljo in to je tisto, kar
v bistvu odloča vojno. Kaj lahko naredijo Ame-
rikanci z vsem tistim svojim zlatom? Kvečjemu
umetna zobovja. Mislim, da bi nekaj plačali, če
bi imeli namesto toliko zlata deset tovarn za
umetni gumi. Mi smo pa na vzhodu dobili
ogromne zaloge surovin in tovarn, kar nam bo
omogočilo nadaljevati vojno za vsako ceno. Res,
da sadox iz teh virov še ni videti, toda naši
nasprotniki naj ne mislijo, da smo držali nad
porušeni tovarnami križem roke. To leto smo
delali in še kako. Ne samo zase, temveč za vso
Evropo, ker bomo to vojno za vso celino. In
zato smo na celini dobili toliko prijateljev.

Moj nepreklicni sklep je, da mora mir, ki
mora priti, biti za Evropo mir brez angleškega
varuštva. Iz te vojne bo Evropa prišla gospo-
darsko bolj zdrava kakor poprej in bo za nieno
korist organiziran tudi del, ki je prejel bil proti
njej. Konec te vojne bo podr oblast zlata in
razredov, ki so temeljili na njem in ki so spro-
žili ta spopad.

Tovariši iz stranke morajo biti neomajni
oznanjevalci našega neomajnega zaupanja v
končno zmago. Danes je na kocki celo obstanek
vsega nemškega naroda. Za naše nasprotnike
ne more biti odpuščenja. Ali pademo mi ali oni.
To dobro vemo in hladnokrvno gledamo stvar-
nosti v obraz. Sovražnik se moti, če misli, da
nas bo zdelal ali utrudil ali odvrnil od enega
samega našega cilja. Neizprosno bo prišla ura,
v kateri mu bomo njegove bombe vrnili z
obrestnimi obrestmi. Ne mislite, da mi je te za-
dnie mesece bilo lahko gledati kako angleška
letala bombardirajo nemška mesta, ne da bi
mignili. To je bila muka. Niti ena sama nem-
ška bomba ni padla na Pariz. V Varšavi smo
petkrat zahtevali naj se uda in opominjali naj
seljati ženske in otroke, preden smo začeli s
potrebni letalskim bombardiranjem. Angleži
naj bodo prepričani, da sem si zapomnil vse
njihove bombe. Spominjajo naj se, da tudi
nemški iznajditeljski duh ni spal. Dobili bodo
strahoten odgovor.

V tej vojni gre vsem Nemcem za življenje
ali smrt, zato naj delajo po tem spoznanju.

Angleško letalo obstreljevalo švicarsko vas

Bern, 9. nov. AS. Preteklo soboto proti
trem popoldne je neko neznano letalo iz višine
s strojno streljalo na vas Arbedo v kantonu
Ticino in na sosedni hrib. Na nekakšni so našli
tulce za naboje. Žrtev ni. Škoda je neznatna.

Prvi odmevi Hitlerjevega govora

Rim, 9. novembra. AS. »Messaggero« piše, da Hitler v svojem govoru na 19. letnico pohoda v Feldherrenhalle ni odgovoril samo v imenu nemškega naroda, marveč v imenu vsega sveta, ki je zopet potrdil vojne cilje, za katere se bore proletarski narodi proti neznojni nadvladi bogataških narodov. Hitler je potrdil nemajno odločitev nemškega ljudstva boriti se brez kompromisa do zmage, ki bo absolutna. List pravi, da ni možen noben kompromis s tistimi, ki pomenijo zanikanje človeškega dostojanstva in višjih moralnih vrednot. Takrat se bo razblinila oblast zlata in delo bo slovesno dobilo svoje zadoščenje. Ta mir bo pomenil prihod tiste socialne pravičnosti, ki jo je v Italiji prvi oznanil fašizem in jo tudi prvi uresničil. To je tudi najvišja vzpodbuda za borce na bojiščih in za civilno prebivalstvo, čeprav so tako trdo preizkušeni s krutim sovražnim divjanstvom.

Berlin, 9. nov. AS. Današnji jutranji tisk prinaša v zvezi s Hitlerjevim govorom poročila o gotovosti v zmago, ki jo je zopet izrazil Hitler na proslavi dogodka, ki je Hitlerja privedel do oblasti navzile zagrizenosti, s katero bi rada nasprotna opozicija zavrgla zmago narodnega socializma. »Völkischer Beobachter« pravi, da sedanja borba ne nudi nikake izbire. Nemčija ne sme in ne more biti premagana.

(Nadaljevanje s 1. strani)

novanskih predelov na obeh straneh mesta in da so trenutno naleteli na odpor, o katerem pa ni moči reči, kako krepak in uspešen je.

V francoskem Maroku je po poročilih iz Vichyja prišlo do degaullističnega gibanja.

Ob 12.30 je agencija Transradio v New Yorku objavila poročilo iz Vichyja, da so enote francoske mornarice nastopile v alžirskih vodah.

Rim, 9. nov. AS. Po poskusu ameriških in angleških čet, da bi se izkrcale v francoskih kolonijah Severne Afrike, je položaj po mnogih raznih poročilih, ki so se nakopičile v poslednjih urah, verjetno popoldne bil nekako takle:

V Maroku ima general Nogues po poveljih vichyjske vlade položaj v rokah. Poskus degaullistične osvoboditve, o katerem je bilo včeraj zjutraj javljeno, je bil brez prelivanja krvi zadušeno s tem, da so zaprli generala Bethouarta, Generala Lasroua, poveljnika čet, in Noulela, letalskega poveljnika, ki so ju uporniki sprva zaprli, sta bila takoj osvobojena in sta spet prevzela poveljstvo. General Nogues je prevzel vrhovno poveljstvo in je objavil obsedeno stanje. Čete izpolnjujejo povelja, prebivalstvo pa je mirno. Poskusi izkrcanja na atlantski maroški obali so bili zavrnjeni, kolikor zadeva pristanišče Casablanca. Močne ameriške sile pa so se izkrcale v Mehidji, severno od Rabata, in v Safi, južno od Casablance. Poleg tega dveh krajev so boji v teku tudi v Buzniki. Z traka sta bili napadeni letališči v Rabatu in Casablanci ter pristanišče Casablanca.

V Alžiriji pa je položaj nekako prav tak, ker so bili napadi na Alžir in Oran zavrnjeni, pač pa so se ameriške čete izkrcale na raznih manjših krajih vzhodno in zahodno od Orana, in sicer pri Arzeu in pri rtu Figalo, poleg tega pa še zahodno od Alžira.

Ameriške čete so hotele vdreti v Alžir ter zasedeti palačo mornariškega poveljstva, a so bile zavrnjene. Ujeti so nekaj vojakov. Nato so bombniki in streljivo iz nizke višine napadli isto palačo. Eden od bombnikov je bil sestreljen.

Pri Oranu je bil napad odbit in dve angleški in ameriški enoti sta bili potopljene. Iz Orana in Alžira poročajo o francoskih protinapadih na odsekah na obeh straneh mesta, kjer so se izkrcale ameriške čete. Generala Darlan in Juin sta bila v Alžiru ter imela vrhovno poveljstvo. General Weygand se je odpravil v Vichy, da bi se posvetoval z maršalom Petainom in Lavalom. Zveze med Alžirijo, Tunisom, Bono, Oranom in Constantino so redne.

Vsi nevtralni narodi so ogroženi od Angloamerikancev

Tokio, 9. nov. AS. Poročevalni urad japonske vlade je tudi omenil izkrcanje angloameriških čet v severni Afriki in ga je označil za novo kršitev francoske nevtralnosti in euverenosti. Zdej ni več nobenih zagotovil za nevtralnost, kajti nevtralni narodi so vsi enako ogroženi od Angloamerikancev. Govornik japonske vlade je v zvezi s tem omenil francosko-japonski sporazum o Indokini, ko je grozila nevarnost angleškega vdora v Indokino. Washingtonska vlada je proti tej pogodbi protestirala in zaprla japonske kredite v Združenih državah. Danes pa so Združene države izkrcale svoje čete v Francoski Afriki proti volji Vichyja. Ta invazija je čisto v skladu s politiko Združenih držav, ki niso nikdar spoštovale nevtralnosti drugih narodov.

God kralja Mihaela

Bukarešta, 9. novembra. God kralja Mihaela je praznovala vsa država v zastavah in listi so pri tej priložnosti zlasti omenjali slavo, s ka-

kajti ta usoda je prihranjena njenim nasprotnikom. »Montage« popisuje veličastne uspehe nemške ofenzive v Rusiji ter poudarja, da pomeni navzočnost nemških sil ob Volgi, da je sovražnik v preskrbovalnem prometu izgubil skupno 30 milijonov ton na leto. O angleško-ameriškem napadu na Francosko Afriko pa pravi nemški tisk, da je to novo gangstersko podjetje. »Diplomatska in politična korespondenca« pripominja, da je bil pričakovati nekaj takšnega od Roosevelta in njegovih lutk z ozirom na način, s katerim izvajajo atlantsko karto. Londonski in washingtonski krogi si niti sami pri sebi ne morejo domisljati, da jim bo svet verjel, če govore, da so to morali storiti zaradi dogodkov, ki da jih namerava Os. Tudi Španija in Portugalska niti najmanj ne zaupata angleško-ameriškim zahtevam, ki ju skušajo prepričati, da niti njuni kolonialni, niti metropolitanski teritoriji ne bosta potegnjena v sedanji spor. Če bi se hotelo tem zagotovilom verjeti, bi jih ne smela dati Roosevelt in Churchill istočasno z napadom, ki sta ga zapovedala. Zdej s Švico vred — nevtralnost švicarskega zračnega prostora je predmet stalnih kršitev — ni več nobene nevtralne države, ki bi ne bila ogrožena pred angleško-ameriški napadi.

tero se je odela romunska armada v protiboljševiški vojni in v kateri sta se dve odredeni romunski pokrajini junija 1940 vrnili k domovini. Od 6. septembra 1939, ko je zasedel prestol kralj Mihael, je izvedla Romunija velike koračne napreje na vseh poljih človeškega udejstvovanja. Kralj, ki je zasedel prestol v dobi, ko je bila država v velikih težavah, je danes simbol narodnega edinstva in poročilo trajnega obstoja Romunije. S tem v zvezi omenjajo listi tudi maršala Antonescu in podpredsednika vlade Mihaela Antonescu.

Sovjeti še vedno zahtevajo drugo bojišče

Stockholm, 7. novembra. AS. Londonski poročevalci švedskih listov poročajo, da je sovjetski tisk potek operacij v Egiptu sprejel razmeroma brezbrizno. Kakor je razvidno že iz govora, ki ga je imel Stalin ob 25. obletnici revolucije, zanimajo dogodki v Afriki Sovjetsko zvezo dosti manj kakor takojšnja ustvaritev druge fronte. Rdeči diktator je poudaril še enkrat potrebo te druge fronte na zapadu, kajti po njegovem bi bilo to edino, kar bi dovedlo vsaj del silovitega vojnega potenciala osi z vzhodne fronte. Tudi »Pravda« in »Izvestija« vztrajata na tej zahtevi in podčrtavata nezanesljivost anglosaških zaveznikov, ki so prelomili svojo besedo. 25. obletnica boljševiške revolucije je potekla v neosvojenih velikih mestih Rusije in v Moskvi brez mnogih manifestacij in vse prej kakor ugodno za zaveznike. Razen rdečih zastav na trgih v glavnih ulicah ni bilo ničesar, kar bi spominjalo na širokopotezno ceremonijo prejšnjih let. Pomanjkanje mnogih najbolj nujnih živil je skupaj z zelo malo pomirljivimi vestmi, ki prihajajo iz južne fronte, motilo ta dan, ki je potokeal včasih v vse drugačnem vzdušju pod bobnanjem silne propagande. Na Kavkazu se razvijajo stvari za Sovjetsko zvezo zelo slabo, in poročila, ki prihajajo s tega področja, navajajo neprestano umikanje Rusov na kavkaške hribe, in nevarnost, ki preti glavnim petrolejskim izvorom. Obnovljena zahteva po drugi fronti pomeni, da smatra sovjetsko poveljništvo položaj za brezupen.

GOSPODARSTVO

Ukrepi proti špekulaciji v Grčiji. Grška vlada je izdala odredbo, po kateri je dovolitev kreditov posameznikom do 1 milij. drahem in trgovcem ter industrijem do zneska 10 milijonov drahem vezana na posebno dovoljenje posebnega odbora, ki je bil v ta namen ustanovljen pri Grški banki. S tem hočejo preprečiti špekulativne nakupe blaga.

Bafa v Zlinu delj za leto 1941 6% dividende. Bolgarski tobak za Italijo. Na osnovi zadnjega bolgarsko-italijanskega trgovinskega sporazuma je bil kontingent bolgarskega tobaka za Italijo zvišan za 900.000 kg, tako da računajo letos z uvozom 2,5 milij. kg bolgarskega tobaka.

Letina bombaža v Turčiji je bila zelo dobra in znaša 200.000 bal, dočim je lani znašala samo 130.000 bal.

Hrvatsko-bolgarska pogajanja. Lani je bil dne 25. septembra zaključen v Zagrebu poseben hrvatsko-bolgarski trgovinski sporazum, ki je potekel dne 25. septembra letos. Zaenkrat je bil podaljšan ta sporazum do 1. decembra letos. Do tedaj pa bodo zaključena tudi že nova hrvatsko-bolgarska trgovinska pogajanja, ki se bodo te dni začela v Sofiji. Blagovni promet bo temeljil na kompenzacijskem načelu. Pogajanja se bodo vodila v glavnem za obseg kontingentov, o načinu plačil in o nekaterih carinskih postavkah.

Zvezni podpoveljnik obiskal šolske kuhinje

Zvezni podpoveljnik je v spremstvu Zvezne nadzornice obiskal 6. t. m. šole na Viču, na Colzovi cesti, na Šmartinski, v Zeleni jami in tudi dela, ki so v teku na Prulah, kjer se pripravljajo, da bodo lahko sprejeli čim več in čim lepše šolsko mladino, ki bo deležna zimske pomoči v šolskih kuhinjah. Mogel je ugotoviti popolni red in pripravljenost kuhinj, jedilnic, shramb in zalog živil ter tovariško in prijateljsko sodelovanje med voditelji in službojci ter lepo organiziranost kakor tudi redno poslovanje. Zvezni podpoveljnik je izrazil svoje zadovoljstvo nad šolskimi kuhinjami.

Nova odredba glede zatemnitve

Visoki Komisar za Ljubljansko pokrajino odreja na podlagi lastnih določil s dne 6. junija 1941-XIX, št. 42 in 1. novembra 1942-XIX, št. 199 ter glede na potrebo, da se določa nov urnik glede zatemnitve:

Čl. 1.

Do nadaljnjih odredb velja zatemnitev od 18. ure do 6. ure.

Čl. 2.

Vse druge odredbe odloka s dne 6. junija 1941-XIX, št. 42 ostanejo nespremenjene.

Čl. 3.

Nova odredba dobi veljavo dne 11. novembra 1942-XXI in bo objavljena v Uradnem listu za Ljubljansko pokrajino.

Visoki komisar
za Ljubljansko pokrajino:
Emilio Grazioli.

Rdeči križ sporoča

V tajništvo poizvedovalnega urada za vojne ujetnike IRK, Puharjeva 2-1 naj se javijo: Bogdanovič Danica, Brzin Ignacij, Butara Melita, Celovčič Sava, Dantovič Aburaj, Dolinšek Alojzija, Hočevar Josipina, Kavčič Pavla, Kavčič inž. Viktor, Klun Ludvik, Lončarič Ivo, Marran dr. Jože, Nanut Ana, Pirš Dragica, Bebulja Mirko, Sotošek Zdravko, Štrumbelj Antonija iz Crne vasi, Vokovič Anđelja.

Istotam naj se javijo svojci:

Kajfež Stanislava, vojnega ujetnika, Keka Dragotina, Šebenika Janeza, Verbiča Jerneja. Zalarja Jožeta.

Pošto naj dvignejo v tajništvo:

Kaznovani kupci in prodajalci

Urad za nadzorstvo nad cenami na Visokem komisariatu sporoča kazni, ki jih je izrekla Kr. kvestura v drugi polovici oktobra nad kršitelji predpisov o prehrani:

Ker niso dobavili svežega mleka, so bili izročeni sodnim oblastem: Sattler Kacijan, Klečič 4, Ahlin Frančiška, Jezica 16, Dečman Lovro, Stožice 9 in Dimnik Ivan, Jarše 9.

Zaradi navijanja cen so bili kaznovani Ljubljanci: z globo 300 lir Kalin Savel, tovarnar, Gajeva 6, Mergenthaler Adolf, tovarnar, Zaloška c. 63 in tovarnar Josip Lavrič, Cankarjevo nabrežje 1. Slednji mora zapreti trgovino za 30 dni. Z globo 2000 lir je bil kaznovan trgovec Mlakar Miroslav, Velika dolnarska 23 in mora zapreti trgovino za 30 dni. Z globo 1000 lir prodajalec Bučik Anton, Sv. Petra 3. Z globo 500 lir so bili kaznovani: gospodinja Pancer Tereza, Ižanska 106, prodajalka Jerina Vida, Kladezna 10, uradnica Mesec Angela, Ribniška 11, prodajalka Podboršek Helena, Sv. Petra 52, prodajalka Gale Josipina, Galjeva 164 in mizar Venturini Ludvik, Ižanska 141. Z globo 300 lir sta bila kaznovana prodajalka Kavčič Pavla, Florjanska 22 in trgovec Višanovec Roman, Florjanska 37.

Ker je nakupil svinjsko meso brez dovoljenja Preveda je bil kaznovan mesar Dolinšek Josip, Ižanska 46 z globo 2000 lir. Mesarijo mora zapreti za 30 dni. Ker je nabavil goveje in telečje meso na brezmesni dan je bil kaznovan mesar Dular Franc, Trnovski pristan 4 z 2000 lirami globe in zaporom 10 dni, mesarija mora zapreti za 30 dni.

Ker je prevažal krompir brez predpisane dovoljenja je bil kaznovan železničar Camernik Rudolf, Zeleni log 23 z globo 300 lir. Ker je prevažal moko brez dovoljenja, je bil kaznovan kurjač Mohar Stanislav, Tyrševa 29 z globo 500 lir.

Ker so odgnili blago normalni porabi, so bili izročeni sodnim oblastem: gospodinja Jerala Stefanija, Gallusovo nabrežje 7, Bec Rozalija, Celovška 90, Renko Antonija, Galetova 10, Zvašnik Frančiška, Viška 42, pek Jazbec Karl, Rožna dolina V-15, posestnik Čehovin Ivan, Vič 55 in kmet Zore Josip ter Lovro, oha Vič 13.

Ker so prodajali racionalizirana živila in niso vodili v redu registra o prodaji in nakupu, so bili kaznovani: z globo 2000 lir Bertog Mira, trgovka, Vodnikova 167 in z zaporom 10 dni, z globo 1500 lir upraviteljica Oblak Josipina, Glinška 3, z globo 1000 lir pek Jezeršek Franc, Zaloška 33 in Zorman Marija, trgovka, Stari trg 32, slednji je bilo blago zaplenjeno.

Zaradi nakupa blaga brez točk sta bila kaznovana z globo 2000 lir trgovca Železnikar Ivan, Marijin trg 3 in Mohar Leopold, Cesta 3, maja 7,

Debeve Giovanni, Horvat Vida, Kozak Nada, Košnik Jožica, Marija dr. Pirkmajerjeva, Vrtinik Janez.

Osebi, ki sta pozabili v uradu pleteno mrežo in 6 dopisnic, naj omenjeno dvigneta istotam.

V glavni pisarni IRK, Gosposvetska cesta 2-II., se naj oglašajo sledeče osebe ali njih svojci:

Pintar Jakob, Hoinik Slavko, Marolt Ladi-slav, Božič Franc, Oblak Alfonz, Puc Slavko, Hvale Maksimiljan, Stražisar Anton, železničar, Panžek Ana.

Slavko Osterc: Koral in fuga za klavir. Ljubljana 1942-XX. Izdala in založila Lidija Osterc. Opalografiral Orel Silvester. To delo, ki je ravnokar izšlo v tisku, kaže vse značilnosti in slogovne posebnosti pokojnega skladatelja. Oblikovno je kar se da jasno grajeno: koral, ki se giblje v slovesno počasnem tempu, ima po trikrat iz osem taktov obstoječo trodelno ABA obliko. Desna roka obdrži vseskozi svoj ritem: leva roka ima v prvem in zadnjem delu na ostanoto spominjajoč ritem v četrtnjakih, ki se v srednjem delu sprosti v osminko gibanje. V uvodu uporablja skladatelj ¾ takt, ki ima v sebi to nevarnost, da rad zavede nespretnega skladatelja v monotonijo; Osterc ga pa ritmično vedno drugače oblikuje in ga tako napravi zanimivega. Fuga je nasprotno uvodu grajena v živahnem allabreve taktu. Pri povrnem preigravanju ne zapazimo takoj oblikovnega principa, po katerem je grajena; Osterčeva akordika je namreč te vrste, da li-nearno mišljene teme navidezno zakrije; če pa fugo natančneje analiziramo, pridemo do zanimivih odkritij: tako vidimo, da se drži Osterc vseskozi klasične oblike fuge: teme dosledno, včasih že kar brezobzirno dosledno izpelje in jih tudi motivno dobro izrazi; v srednjem delu vpelje celó kánon, ki ritmično in melodično kontrastira z glavno temo fuge; tudi sicer dobimo v fugi kanonične fragmente. Skladba se zaključuje s širokimi akordi. Kakor je Osterc v obliki jasen, takoj v harmoniji in v akordičnih tvorbah sploh dosleden sam sebi oziroma smeri, ki jo zastopa, le da je v tej skladbi akordika dosti jasna in prečiščena. Zapolneno gibanje vztrajno nadaljuje, tudi če nastopi v glasovih medsebojno trenje; vendar se tudi nevažno uho na to, včasih nenavadno zve-nečo akordiko kaj kmalu privadi, ker uvidi, da je v te vrste skladbah skladatelju več za notranje silen, časa odgovarjajoč, ritmično napet izraz kot za uho božajoče melodije. Skladbo priporočamo v študij in v izvajanje.

Ker sta izkoristila živilske nakaznice oseb, ki so se preselile v drugo občino, sta bila kaznovana zasebnika Lapajne Alfonz, Domobrnska 23 in prodajalka Feldstein Tereza, Cerkvena 15 z globo po 500 lir.

Ker je prodajal vino letnika 1938 po nedovoljenih cenah je bil kaznovan trgovec Delich Hubert, Hranilniška 6 z globo 1000 lir in z zaporom 5 dni.

Ker sta izkoristila živilske nakaznice oseb, ki so se preselile v drugo občino, sta bila kaznovana zasebnika Lapajne Alfonz, Domobrnska 23 in prodajalka Feldstein Tereza, Cerkvena 15 z globo po 500 lir.

Ker je prodajal blago brez točk, je bil kaznovan ravnatelj Vogl Franc, Celovška 208 z globo 500 lir.

Kazensko sodišče v Ljubljani pa je izreklo naslednje kazni: po 200 lir globe in 7 dni zapore zaradi navijanja cen Gradniku Lovru, Pokopališka 8, Jurmanu Milanu, Pod bruško 4, in Cesarju Ignacij, Ciglarjeva 15, 7 dni zapore je dobil Višnjavec Roman, Vozarski pot 1. Ker sta kupila ukradeno blago sta bila kaznovana Zavrl Anton, Sv. Petra c. 49 z globo 100 lir in zaporom 15 dni ter Zavrl Emilija, Sv. Petra 49 in z zaporom 10 dni.

Okrajno glavarstvo v Novem mestu je izreklo naslednje kazni: ker sta nabavila blago brez točk, sta bila kaznovana trgovka Miklič Ana, Novo mesto, Trg Littorio z globo 100 lir, trgovec Medic Ivan, Novo mesto, Trg Littorio 12 z globo 300 lir. Ker je prodajal blago brez točk, je bil kaznovan z globo 100 lir trgovec Kadivec Anton, Ljubljana, Sv. Petra nasip.

Ker ni prijavil prašiča, je bil kaznovan z globo 200 lir Košiček Josip, delavec v Novem mestu.

Ker je zaklal in prodajal teleta, je bil kaznovan z globo 150 lir kmet Kolene Franc, Gornje Ponikve 9 (občina Trebnje).

Ker je sprejel prevelike količine žita v mletje in ker ni vodil registra o dobavi in oddaji v re-du, je bil kaznovan mlinar Blažič Ivan v Novem mestu, Prešernova 16 z globo 200 lir. Ker so oddali v mletje prevelike množine žita so bili kaznovani z globo 50 lir in z zapleno blaga Mihalič Marija iz Šmihela 23, Jerman Angela iz Irče vasi št. 13 in Krne Frančiška iz Zabaj vasi 2, vse v občini Šmihel-Stopiče.

Okrajno glavarstvo v Logatcu je kaznovalo Gaveza Vinka iz Nadleska 13 (Stari trg), ker je prodajal živila proti predpisom z globo 250 lir, z zaporom 5 dni in z zapleno blaga.

Boj za združeno Evropo

Zgodovinarji so iznašli mnogo oznak za 19. stoletje.* Med temi oznakami zavzema častno mesto misel, da je bilo 19. stoletje stoletje kongresov. Vsekakor je to oznaka, ki naravno ne pove nič, vendar pa osvetli položaj, ki so ga v Evropi ustvarjali diplomatski kongresi. Kadar so se evropski državniki zbrali na kongres, se je prav gotovo kmalu k temu kongresu pridružilo še veliko zborovanje političnih strank, tem so sledili kongresi znanstvenikov, tem pa zopet kongresi raznih organizacij, ki jih je bilo v demokratskih režimih toliko in ki so se tako hitro množile. Tako so se ustvarile razne »mirovne organizacije in družbe«, ki so si v Švici izbrale stalne seje. Od tam so ustvarjale svoje podružnice v raznih drugih državah, največ pa jih je bilo organiziranih v Franciji med pristaši radikalnih in republikanskih strank, ki so bile proti drugemu cesarstvu Napoleona III. Te organizacije so na svojih vsakoletnih zborovanjih in kongresih sestavljale proglase, voditelji organizacij pa so imeli zveneče govore ali pa pisali knjige in razna druga navodila. Usodno je bilo, da je vsaka teh organizacij hotela visoko dvigniti zastavo, za katero bi se naj zbral ves narod. Voditelji organizacij so objavljali negotove programe, zahtevali pa zanje, da se jim mora vse ljudstvo priključiti. Programi so čisto zagovarjali misli in ideale, ki jih nikdo ne more zavrniti, dasi so vsi z lahkoto doumevali, kako so ti načrti težavni in neizvedljivi.

Misel o združenih državah v Evropi je tako iz zavesti in zamisli nekaterih velikih duhov 19. stoletja prešla v lahkotne obrazce in v okvir bučnih govorov, ki so jih imeli voditelji raznih mirovni organizacij. Te organizacije pa so vsaj teoretično imele to nalogo:

upreti bi se morale vojaškimi in imperialističnim namenom svojih vlad. Njihova žalostna usoda pa je bila, da proti načrtom vlad niso mogli postaviti nasproti nič praktičnega in izvedljivega, niso mogli ustvariti ravnotežja vladnim zamislim na svoji strani in tako njihovi načrti niso bili življenjsko izvedljivi. Zato je bilo njihovo delo vedno prepolno besedičenja in to besedičenje je njihovem delu jemalo značaj resnosti. Tako se je leta 1867. v Ženevi sešel tak kongres, častni predsednik kongresa pa je bil Garibaldi. V letu 1869. pa se je v Švici sešel drugi kongres pod častnim predstvom francoskega pesnika Victorja Hugoja. Prvi kongres si je nadel nalogo, da bo proučil vprašanje »evropskih združenih držav«. Ker pa se je kongres zbral v Švici, so voditelji kongresa predlagali, da naj se Evropa organizira tako, kakor je Švica povezana v kantone. Na drugem kongresu pa so smatrali za primernejše, da naj se ustanovi »federacija evropskih narodov«. Ta sprememba ni bila lahka, če pomislimo, da so opustili načrt o enotni suvereni državi in jo sklenili nadomestiti z načrtom o zvezi med posameznimi evropskimi suverenimi državami. Res je, da so rajši govorili »o narodih in ne o državah«, ker so s tem hoteli označiti, da bo samo odstranitev prestolov in starih vlad mogla odpreti pot v dobo evropske vzajemnosti in povezanosti. S tem pa se je odkril pravi cilj in namen vseh teh organizacij in kongresov: odstraniti je treba kronane glave in ministre, ki so vdani služabniki svojih vladarjev ter so prav oni odgovorni za to, da se Evropa nahaja v stalni nevarnosti izbruha nove vojne. Menili so, da je treba »zasebno voljo posameznikov nadomestiti z voljo »svobodnih narodov« (narodom se naj da splošna volina pravica, omogoči naj se svoboda tiska, pravica zborovanja in podobne dobrote republikanskih in demokratskih režimov). Zastopniki mednarodne delavske zveze pa so prišli še s svojo zahtevo, da naj se uvede socialna obnova, razne framsanske družbe pa so zahtevale, da naj te organizacije zavzamejo protikatalistično stališče.

Na kongresu, ki se je zbral leta 1867. se je rodila »Zveza za mir in svobodo«, obenem pa se je ustanovil dnevnik s programatičnim naslovom »Združene države Evrope«. I zveza in dnevnik pa sta živila le malo časa. Kakor običajno, se je v začetku gibanja iz radovednosti pridružilo mnogo ljudi, nato pa je sledil neizogibno zastoj. Čez nekaj let je list nehal izhajati. Ko je izšla zadnja številka, je imel list komaj 800 naročnikov. Kriza v letu 1870. je na videz zopet nekoliko oživila zanimanje za združeno Evropo. Med glavnimi glasniki tega gibanja je bil Renan, ki je narodnostno načelo razlagal predvsem v duhovnem smislu in je dodajal, da ti samo zveza evropskih narodov mogla v bodoče odstranjevati nasprotja in tekmovalnost med narodi. Njemu ob strani je bil propagandist Charles Lemonier, ki je ustanovil svojo skupino in imel pristaše v Švici, Nemčiji in Italiji. Vsi so vedno zagovarjali misel o združenih državah v Evropi, to misel pa so tolikokrat ponavljali, da je začela postajati dolgočasna, ker je bila notranja vsebina ti-stega, kar so si ti ljudje zamišljali, kmalu izčrpana. Zagovarjali so obrazec, ki ni imel dovolj zaslonbe v evropski zavesti in kulturi. Lemonier je v svoj načrt sprejel mnogo napetih šole simonistov, svojo evropsko zamisel je preveč prepletal samo s političnimi vidiki, ali pa celo z vidiki strankarstva in sektarstva, preveč je bila podčrtana samo borba proti monarhističnim ustanovam, preveč se je poudarjala potreba boja proti »internacionalni duhovništvi«. Pravilno in srečno je predvidel, da evropskega vprašanja ni mogoče urediti brez resnega in odločnega urejevanja socialnih vprašanj, ki se pa ne bi smela razvijati pod pritiskom ljudskih množic. Voditelji tega gibanja pa niso vedeli, kaj se naj učinkovito in dejansko uredi socialno vprašanje in tako so nihalni med marksizmom in liberalnim meštanstvom, nazadnje pa so sami ostli jetniki demokratskih za-blo brez upanja na rešitev v bodočnosti.

(Dalje.)

* Iz revije »Primatoe«: Carlo Morandi: L'idea dell'unità europea — 1. novembra 1942.

Komunisti umorili kaplana Antona Hočevarja

Polica, 9. novembra.

Komunistična propaganda je že pred časom vrgla med ljudi geslo, češ da so bili umori duhovščine in kmetov le neodgovorno delo podivjanih posameznikov ali nediscipliniranih oddelkov. Komunistična stranka je hotela s tem vreči od sebe krivdo za toliko prelijanje krvi, ker je videla, da je v narodu vzplamtel strah in odpor proti tolikim grozodejstvom. Slišalo se je nato tudi zagotovo, češ da je zdaj konec prelijanja krvi. Očividno se je komunistična stranka prepričala, da se je z nečloveškimi pokolji med ljudstvom popolnoma nemogočilo in ga dvignila k vstaji proti komunizmu. Toda zločinec ne more zatajiti svoje narave. Umori se dogajajo še naprej tam, kapor se seže razbita partizanska sila. To nam zopet potrjuje našo prejšnjo trditev, da se komunizem more ohraniti pri življenju le s pomočjo najbolj grdega na-

silja, strahovanja in prelivanja krvi. Potrjuje pa s tem tudi ono načelo, da ga bo mogoče končati le z brezobzirnim iztrebljenjem in da je vsako najmanjše priznanje le prilivanje olja na ogenj. Zločinstvo se mora zatirati s sredstvi, ki so primerna za zločince.

V noči od 25. na 26. oktobra so prišle komunistične tolpe v polni temi ropat v Staro vas in v Perovo pri Grosuplju. V Perovu so komunisti našli v hiši nekoga posestnika kaplana Antona Hočevarja, ki se je tisto noč mudil pri svojem znanecu. Komunisti so hišo izropali, kaplana Hočevarja pa odpeljali s seboj. V začetku so ljudje upali, da bo izpuščen, saj ni dal nikoli povoda, da bi mu moral streei kdo po življenju. Toda komunistična »osvobodilna fronta« ubija duhovnike že zato, ker so duhovniki, to je, ker je istovetna z borbenim komunističnim brezobštvom. Čez nekaj dni se je moglo že toliko ugotoviti, da so komunisti ubili gospoda kaplana v gozdovih neke od Podlipoglavca do Orli. Za gospodom Tončkom je jokala vsa soseda, dvigala pesti ter prisegala, da njegova smrt ne bo ostala nezakazana.

Pokojni kaplan Anton Hočevar je doma iz revne kmečke družine v Mali stari vasi pri Grosupljem. Poštena Hočevarjeva družina je vzgojila svoje

otroke v strogi poštenosti in odločni krščanski zavesti. Tudi gospod Tonček je bil že od mladih nog deležen te vzgoje. Študiral je v Ljubljani gimnazijo, kjer je bil med tovariši silno priljubljen zaradi svojega veselega in družabnega značaja. Po končani gimnaziji je vstopil v bogoslovje ter imel pred tremi leti novo mašo. Komaj je torej začel svojo duhovniško službo med ljudstvom, so mu že prerezali nit življenja tisti, ki so se nekaj izdajali za narodne osvoboditelje.

Lahko si predstavljamo, da je gospod Tonček umrl tako, kakor je večkrat omenjal, da bo umrl, če ga dobe v roke komunisti: z nasmehom in a šalo na ustih. In to je bilo tudi celo njegovo življenje: služiti Bogu z veseljem in nasmehom na ustih. Še prejšnji večer je med svojimi tovariši na Polici pel slovenske pesmi, ki jih je vedno tako rad prepeval.

Za pokojnim gospodom Hočevarjem žalujejo njegovi množični znanci in prijatelji, ki jih je imel povsod veliko.

Glavni krivci Hočevarjevega umora so že večkrat omenjeni izprični študent Suligoi z Grosuplja, učitelj Turnher iz Višnje gore, ter voditelji komunističnih partizanov iz Device Marije v Polju in okolice, ki se potikajo po gozdovih od Podlipoglavca do Bizovice in krajevo ljudem premoženje in življenje. Roka pravice bo tudi ne dosegla, kakor je dosegla toliko drugih zločincev.

Zahvalna nedelja – dan gobarjev

Ljubljana, 9. novembra.

»Kakršno vreme prinese Uršula, tako je na zahvalno nedeljo.« še vedno govore stari, v vremenu izkušeni ljudje. Letos nam je Uršula 21. oktobra prinesla čez dan prav prijetno, toplo in sončno vreme, po jutranji megli se je razlilo v naših krajih jesensko zlato sonce, toda ponoči od 23. naprej se je vtila huda ploha tja do jutra. Prav slično vreme je vladalo na večeršnji, zahvalno nedeljo. Zakaj je zahvalna nedelja? Naš kmetovalec je pospravil že vse svoje pridele in na to nedeljo se z vso udanostjo in iskrenostjo zahvaljuje Bogu, da mu je naklonil dobro leto. In letošnja zahvalna nedelja je bila lepa, topla, sončna. Tu in tam se je zazibal kak oblaček. Sprva ponoči je bilo nebo zvezdnato. Pozneje pa se je močno zaoblačilo. Nagrmadili so se dolgi valovi oblakov in okoli polnoči se je pojavila prva ploha.

Zahvalna nedelja pa je bila zlasti naklonjena vsem gobarjem, tako onim poklicnim, ki nabirajo gobe zaradi zaslužka, in onim, ki goje gobarstvo iz amaterstva, da se v jesenski prirodi razvedre in da poglobljajo svoje znanstvo o gobah. Po sobotnem rahlem dežju je lepo jutro že zgodaj izvalilo gobarske profesionalce v rožniške in golovške gozdove, kjer so z vso svojo strokovno spretnostjo in vešnostjo pre-

iskavali vse one koticke, kjer so vedeli, da so zrastle nove gobe, zlasti dobri, zdravi, mladi jurčki. Čez dan, posebno popoldne, so se vrstile skupine posameznih nabiralec gob. Gobar-profesionalci najraje hodi sam, sam najraje vidi, da dobi velik plen in da ga nikdo ne moti. Drugi zopet so radi v manjših skupinah, da se od starejših uče gobarske umetnosti in spretnosti. Gobarski amaterji se družijo v skupine, da proučujejo vse vrste gob in da se na licu gobjega najdišča razpletajo živahne razprave o užitnosti in koristnosti najdene gobe, posebno, kako jo je treba pripravljati in zakaj je kot strupenjača različna od njej podobne užitne. Ti amaterji so veseli ljudje, pa svoj plen poštno med seboj razdele brez vsake dobičakželjnosti.

Da so gobarji imeli na zahvalno nedeljo res dober posel, je lahko človek opazoval v ponedeljek zjutraj na glavnih prometnih cestah, ki vodijo iz okolice v mesto. Nekatere ženske so nosile polne košare prav velikih jurčkov. Bili so vsi lepi in zdravi, a izredni kolosi. Mnoge okoliške družine so s sedanjem gobjo letino zadovoljne. Jurčki so začeli ugodno rasti šele sedaj v novembru, ko je še toplo vreme in imajo hkratu dovoljno moče. Oktobar je bil zelo presuh zanj. Tudi druge gobe so bile sedaj v ponedeljek na trgu v veliki izbiri. Veliko je bilo sivk, čebularjev in drugih.

Nova umetniška razstava v Jakopičevem paviljonu

V nedeljo, 8. t. m. je bila tiho odprta razstava štirih umetnikov iz Kluba neodvisnih, ki to pot nastopajo kot lastna tovariška skupina. Namreč slikarja Nikolaj Omersa in Stane Kregar ter kiparja Zdenko Kalin in Karel Putrih. Na razstavo je prišlo veliko ljubljanskega občinstva, ki ljubi umetnine, kajti vsi ti umetniki so si že pridobili glas solidnega umetniškega ustvarjanja. Poleg predsednika Narodne galerije dr. Windischerja ter dr. Pretnarja, vodja

Stane Kregar: Lastni portret.

kulturnega odseka pri mestni občini, smo videli skoraj vse ljubljanske umetnike, tovariše razstavljalce, ter mnogo meščanov, ki so uživali razstavljenih dela ter se tudi že zanimali za nakup. Vseh del je razstavljenih 69, med njimi jih ima skoraj polovico (29) samo Stane Kregar, ki je brez dvoma najmočnejša umetniška osebnost med njimi. Njegov razvoj iz surrealizma v zmerni stiliziran realizem je do bil v tej razstavi že ustaljene oblike ter ima velike uspehe zlasti v skupinah, pa tudi v nekaterih tihožitjih in majhnih studijah, ki so v barvah posebno sveže. 18 del razstavlja Nikolaj Omersa, večinoma tihožitji, pokrajinskih slik, pa tudi nekaj portretov ter par svežih pastelov (Dama). Bolj kot kompozicija ga zanimajo barvni problemi ter svoje gledanje na svet podaja resnično zgolj na slikarski način brez kakšne pripovedne ali idejne simbolike, ki je vidna včasih pri Kregarju. Izmed kiparjev ima Karel Putrih (10 del) močne portrete, izrazite in plastične, pa tudi kompozicije in akte, ki kažejo njegovo prvobitno kiparsko silo. Zdenko Kalin pa je vse bolj umirjen in izličen ter razstavlja nekaj skulptur (Pastirček), sicer pa večinoma portretov, med katerimi se odlikujejo otroške glave, pa tudi nekaj karakternih portretov, tako znanih kulturnih delavcev, kakor sta pesnika Zupančič in Gradnik ter igralec Cesar Janez. (Razstavlja 11 del.) Strokovno očno bomo prinesli pozneje, sedaj samo opozarjamo na otvoritev te nove umetniške razstave v Jakopičevem paviljonu, ki je pri otvoritvi vzbujala veliko zanimanje. Odprta bo do 3. decembra 1942.

Kdor podpira partizanstvo, podpira zločinstvo in je največji zločinec nad človeštvom in narodom.

Jesen na Polici

Prav te dni odlaga narava svoje rdečerumeno starostno oblačilo. Gozdovi postajajo prozorni, grmovje ne nudi več zavetja divjadi. Svetli travniki meglenosivega neba se svetlikajo skozi debela poljskih gozdov in odkrivajo skrivnosti, ki sta jih nagnetila v njihovo neprodnost zločin in sovraštvo. To je trenutek, ki so ga neuklonljivi poljski fantje že toliko dni pričakovali: da se jim namreč odpre gozd, da planejo po zločincih in rešijo svoje domove pred ropanjem in nasiljem.

Polica! Nekdaj kraljestvo Lada Potokarja, strahovalca in krvnika lastnega ljudstva, sedaj središče odpora proti komunizmu. Nič ni moglo ukloniti poljskih fantov: ne Potokarjeve grožnje, ne streljanja nedolžnih, ne množičnih grobovi nekaj minut od Police proti Trošnjam. Ostali so to, kar so vedno bili: neupogljivi, pošteni slovenski fantje in moške.

Grozote, ki jih je doživela Polica, se ne dajo popisati. Tam je bila središnja točka partizanskega premikanja. Skozi Polico so se kretale partizanske tolpe na vse strani, skozi Polico so neprestano vozili vozovi nakradenega materiala, ki ga je potem Lado Potokar razpošiljal po vseh partizanskih taboriščih. Sem so prihajali novinci iz partizanskega šolskega taborišča na Panchah, in tu jih je Lado Potokar porazdeljeval po posameznih skupinah. Imel je na razpolago poseben partizanski oddelk, ki ga je pošiljal okrog ropat in odpeljevat ljudi. Sam je bil silno nadut in despotičen. Zelo rad je pošiljal druge v nevarnost in v smrt, on pa je sedel na varnem in pijančeval. Polica je takrat živila v zavesti smrti, v senci predmrtnega občutja, saj je bilo veliko pokopališče partizanskih obojencev oddaljeno od nje le nekaj minut!

Danes so se stvari zasukale. Kjer je prej vladal strah, nasilje, smrt, je danes neprijeten smeh kmeta, vrisk in petje kmečkih fantov, ki stiskajo pesti, da udarijo na zakletega sovražnika, spominjajo se vseh grozodejstev, ki so jih nad njimi in njihovimi povzročili zločinci: od umora Jakopičevih družine in gostilničarja Skubca, pa do najnovejšega nasilja nad kaplanom Hočevarjem. S Police je že zbrisana sramota Lada Potokarja!

Eden izmed povzročiteljev krvoprelitja

Lado Potokar, komandant partizanske zaščite na Polici, krvnik lastnega ljudstva, ki je skupaj z dr. Podkoritnikom in Valentincem obojalo lastne rojake na smrt.

Iz gospodarstva

Italijanska tekstilija za Bolgarijo. Posel bolgarske trgovinska misija je kupila v Italiji 400 ton bombažnih tkanin za podoželsko prebivalstvo. Cene so znatno nižje kot so bile doslej.

Italijansko-nemška družba za tobak. V Rimu je bila z glavnico 5 milijonov lir ustanovljena družba Saitab, t. j. Italijansko-nemška družba za tobak. Naloga družbe je predelovati surovi tobak, ki bi ga nakupili v vzhodnih deželah in izvažati tobake izdelke. 51% glavnice so v italijanski posesti, 49% pa je v nemški.

Sintetično meso na Švedskem. Pretekle dni se je pojavilo na švedskem trgu takozvano sintetično meso. Gre za ferment beljakovin, ki jih dobivajo iz celuloze. To meso služi za mesne polpete in zrezke. Ferment beljakovin ima večjo hranilno vrednost kot beljakovine iz zelenjave in se v kakovosti približuje naravnemu mesu, od katerega ima okus in vonj.

KULTURNI OBZORNIK

Ljubljanska drama: »Šestero oseb išče avtorja«

(Premiera 22. oktobra 1942)

Luigi Pirandello, katerega delo smo videli spet na našem odru, je italijanski pisatelj, ki je zaslovel šele v visoki starosti svojega življenja po vsem svetu. Njegove igre so romane po odrih od Londona preko Pariza v Prago in Buenos Ayres in dalje v Stockholm po Nobelovo nagrado. Pirandello je postal bližji človeku po prejšnji svetovni vojni, ko so ljudje stali na razvalinah in niso našli okoli sebe nič stalnega in oprjemljivega. In tem je Pirandello stal pred očmi podobno gliblji-vosti in univerzalne relativnosti. Odgovarjal je na vprašanje, ki je tako rekoč drhtelo v zraku, »Kaj je človek«.

»Šestero oseb išče avtorja« je njegovo prvo delo, s katerim je prodrl v svet. To je svojevrsna igra — kakor so svojevrsne vse Pirandellove — v kateri si stojita nasproti realnost in iluzija. Igralci prihajajo k skušnjavi na oder, z njimi režiser, odrski mojster, sufler in reviziter. Naenkrat pa se pojavi šestero oseb, ki išče avtorja: starejši mož, mati v vdovski obleki, ki drži za roko štiriletno dekletce, z drugo pa fant, malo več kot deset let starega. Zraven prihaja dekle, izvajajoče in drzno, ki gleda prezirljivo pohotnega starca in mladega človeka, ki se tudi bliža, a se drži zase kot bi vse preziral. Nič ne verjame, da bi imele te osebe drugo eksistenco, kakor naravno. Toda, to so umetniški proizvod neznanega avtorja, ki pa niso še dovršene. Take so, kakršne nosi avtor v sebi, preden jih opiše na papirju. Umetnik jih vidi, žive pred njim, tako da bi jih lahko otipal in čutil njih dih. Pirandello jih hoče

držati daleč od sebe, a osebe žive na svojo pest in spet in spet iščejo avtorja, da bi jih dokončal. Končno najde pisatelj sredstva, da se teh oseb odkriža. »Pustimo te osebe,« pravi, »naj gredo tja, kamor ponavadi hodijo dramske osebe po življenje: na oder.« Potem zažive posebej svojo nesrečno življenje; zdaj izbruhnejo prepirljivo se strasti v očetu in v pastorki, zdaj spet v sinu in v ubogi materi. Igralci nezaupno in s posmehom gledajo te osebe, poskušajo jih igrati, a osebe se zdrznejo ob predstavi njih samih: ne, to niso one, osebe, ki je tako svojska vsaka zase, ni mogoče posneti. Zdaj igra šestero oseb dalje svojo igro. To je pretresljiva razvalina družine, ki stoji pred nami vsa uboga in v sebi razklana. To so kriki srca, neizmerno duševno trpljenje, kriki žalosti in spoznanega razočaranja. V tej nedovršeni tragediji se starejši sin z gnusom obrne od vseh, deklica utone v ribniku in pubertetni fant ne more vzdržati v tem zastrujenem ozračju, zato se pa ustreli.

To je Pirandello. Sam je živel v nepopisni bedi in v neprestanih duševnih depresijah na robu blaznosti. Rodbinska tragedija je skozi dvajset let pronicala v vso njegovo umetnost. Ta tragedija nam najbolj pojasnjuje Pirandellovo ideologijo, ki bi jo lahko označili: dejstva so nič, važno je le to, kako si jih razlagamo. Umetnik filozofira in razglablja o problemu osebe. Od kod oseba in kakšen smisel ima? Ali ima sploh smisel? Da, saj človek ne da nobeni osebi zastoj življenja. Prikljče teh šestero oseb šele v življenje, a smisel njih obstanka taji. Šestero oseb išče avtorja, a avtor jih odkloni.

Predstava je uspela mnogo bolj kot lani »Nocoj bomo improvizirali« delo istega avtorja. Pri tem ima brez dvoma velik delež režija g. prof. Sesta. Režiser ni šel v nobeno skrajnost, igra je ostala v območju odra in je bila zato tudi iluzija mnogo močnejša pot pa, če bi se na primer igralci smejali kje v ložah. Podobno pedesetletnega moža,

očeta in ljubimca, je z velikim razumevanjem pričljivo ustvaril g. VI. Skrbineš. Nezadržno čustvenost in čudno trpkost življenja pastorka (ga. M. Danilova) je bila izredno učinkovita. Vso težo življenja, grenko bolečino srca in vesti je pretresljivo izražala mati gospe Šaričeve. Starejšega sina, ki spozna to čudno življenje in se mu zbudi gnus in odvratnost do ljudi iz najbližje okolice, je pretresljivo igral g. Jan. Ves igralski zbor (gg. Nakrst, Peček, Gorinšek, Plut, Košta, in gospe: Gabrijelčičeva, Kraljeva, Starečeva, Sanečnova, Gorinškova) je bil naraven, nikjer prisiljen in ves umirjen; zlasti pa je režiser g. Kovič vezal z veliko spretnostjo in talentom svet iluzij z realnim svetom.

Razno iz opere

Kot tretjo premiero v letošnji sezoni je dala operna uprava na spored Donizettijevo opero Don Pasquale. Pravzaprav te predstave ne moremo šteti med premiere v pravem pomenu besede, saj je bila lansko sezono velikokrat na sporedu; občinstvu je pa v toliki meri ugajala, da ni odveč, če jo še letos slišimo. Kot je videti, ni zanimanje zanj prav nič padlo; tudi sta bili dve vlogi na novo zasedeni, tako da je predstava tudi s te strani privlačna.

Vloga Don Pasquale je letos ponovno prevzel Betetto, ki jo je naravnost mojstrsko rešil; pri njem je prav posrečeno združeno dovršeno petje z dovršenim igranjem; tako je ustvaril tudi v tej vlogi vsestransko zadovoljivo lik, ki ostane poslušalcu trajno v spominu. Tudi Janko je, kot lani, igral doktorja Malatesto; naj bo v tej ali v oni vlogi, Janko je na odru vedno simpatično sprejet, ker se v resnici potrdi, da svojo nalogo z vso temeljito resnostjo reši. Letos je bila nova Ivančičeva v vlogi mlade vdove Norine. Posrečeno je pokazala vse stopnje ženskega pretvarjanja od navidezne ljubezni preko ksantipovske ostre obla-

stiželnosti do resnične predanosti svojemu pravemu izvoljencu Ernestu, ki ga je letos prvič igral Lipušček. V kvartetu glavnih igralcev je tudi on s prijetnim petjem, dasi z neko zadržanostjo v igri, prispeval k uspehu predstave. Omenim še Jelnikarja v vlogi notarja, ki je svojo krajšo vlogo dobro rešil.

Dirigiral je Neffat, ki je lahko igrivo Donizettijevo glasbo njenemu značaju primerno slogovno pravilno podal; posebno je znal obdržati orkester vedno v pravem razmerju do pevcev. Režijo je imel v rokah Primožič, ki je vnesel na oder živahno razgibanost. Zbore je naštudiral Simoniti; prav posebno nazorno realistično je izoblikoval zbor v III. dejanju. Sceno je izvršil inž. Franz, prevod je bil Štriftofov. Celoten vtis predstave je bil zadovoljiv.

Da ne bi zaradi indispozicije ali obolelosti članstva, pa tudi zaradi kakih drugih ovir reden potek predstav preveč trpel, se je uprava postavila letos na stališče, naj bodo v operah vsaj glavne vloge dvojno zasedene in naštudirane. Tudi občinstvu so take spremembe dobrodošle, saj ob taki zamenjavi dobi predstava lahko čisto novo lice. Tudi primerjava pevcev med seboj, njihovih glasovnih zmoglosti in njihovega odnosa do vloge sploh ni brez vrednosti. Tako smo letos v Verdijevo »Traviato« doživeli nekaj takih poskusov, ki so se dobro posrečili. Violetto je nekajkrat pela Ribičeva namesto Vidaličeve. Kot je pokazalo živahno odobravanje s strani občinstva, so poslušalci njen nastop z veseljem vzeli na znanje. Ravno tako je v »Traviatu« Sladoljev zamenjal Čudna v vlogi Alfreda. Sladoljev se glasovno čimdalje lažje razvija in nam zori v prvovrstnega tenorista. Resno delo, ki ga kaže pri oblikovanju svojega glasu, ne bo ostalo brez sadu.

M. T.

Drobne novice

Koledar

Torek, 10. novembra: Andrej Avelinski, spoznavalec; Nimfa, devica in mučenica; Trilon, mučenec; Proh, škof; Teoktista, devica.

Sreda, 11. novembra: Martin, škof; Mema, mučenica; Veran, škof; Bartolomej, opat; Atenodor, mučenec.

Novi grobovi

† V Ljubljani so umrli: Gospa Marija Leghissa roj. Podbevšek, stara 83 let. Pogreb bo v torek, 10. novembra ob 4 popoldne v Zal, kapela sv. Krištofa. — Gospa Katarina Ham vd. Pire roj. Zorič, stara 69 let. — Pogreb bo v torek, 10. novembra ob 3 popoldne v Zal, kapela sv. Janeza. — Gospodična Marija Kopravčar, ki jo bodo pokopali v sredo, 11. novembra ob pol 4 popoldne. Pogreb bo iz kapele sv. Marije na Zalah. — Gospod Avgust Pire, učitelj v pokopu, star 78 let. Pogreb bo v torek, 10. novembra ob pol 4 popoldne iz kapele sv. Jožefa na Zalah. — Gospod Milan Klan, lesni trgovec, star 51 let. Pogreb bo v sredo, 11. novembra ob pol treh popoldne iz kapele sv. Andreja na Zalah.

Sestri Alojziji v spomin

Tiho, brez slovesa ste odšli od nas — ah, in tako nenadoma. Morda so bile to samo krute sanje? Ni še dolgo, odkar so odcvetele poletne rože, ki so Vam jasnilo smehljaj... Kdo je slutil, da ste zadnjikrat poslušali z nami poletno pesem cvetočega vrta?

Pa je naenkrat prišlo drugače in v šmihelski zvonovi so mehko zajokali v tišino — za slovo. Bil je njih spev kot mol akord in oči mnogih so se zarosile. Dobra sestra Alojzija, tudi mene je tako stisnilo v duši...

Mnogo, mnogo bi Vam imela povedati, ko bi se spet povrnila k Vam — v tihi šmihelski samostan. Kako je bilo vsa leta, odkar sem zapustila gimnazij: o jutrih cvetočih zmag, ki so sledila nočim, polnih skrbi, in o tistih brezskrbnih sončnih popoldnevih, ki se nasmejajo tudi študentom, in še to... in še ono... Vse, vse bi pripovedovala mojemu hvalčevosti, ki Vam jo dolgujem.

Pa je prišlo drugače. Gospod, ki je edini štel Vaše skrite žrtve, ki edini je vedel, da je kelih Vašega trpljenja poln — se je sklonil k nedolžno čisti duši in jo poklical k Sebi. In niste preslišali Njegovega poslednjega — ljubečega klica. Saj ste se Mu vedno odzvali — Vaš smehljaj je pričal le »fiat«. Božji Trpin Vam je ponudil čašo, do roba polno. In Vi ste jo izpili — izpili do dna.

... ki je za nas težki križ nesel. O, draga sestra Alojzija, kako globoko ste doumleli skrivnosti sv. rožnega venca. Kadar koli ste božali svoje ljubljene cvetke, je drsel med prsti molek. Slednji dan je stela Mati božja rože, bele, rdeče... In z njimi ste skrbno skrivali vsako trnje: Za Vašo neumorno delavnostjo je bdela kruta bolezen in delala rov. Marija pa Vas je poplačala — za vso Vašo globoko ljubezen do Nje. Na sam Njen praznik — na praznik Marije Snežne, sta se srečali na večni poljani...

In sedaj ste pri svoji Materi in pri Naši... Ne pozabite nas!

Moja tiha hvalčevost Vam poklanja to lučko za svetilni spomin. Alma.

O jadrnem letalstvu

boste zvedeli vse potrebno v edinstveni knjigi

»VESELJA DOM«,

ki bo v kratkem izšla!

Naročite »Slovenčev knjižnico«!

Inž. Franc Žužek — 90 letnik

Devetdesetletnico svojega rojstva praznuje danes v Ljubljani gospod inž. Franc Žužek, gradbeni svetnik v pokopu. Rodom iz znane ljubljanske rodbine je po dovršeni realni v Ljubljani in tehn. visoki šoli v Gradcu vsopil v državno službo in služboval med drugim v Postumiji, Kranju in Ljubljani. Številni njegovi zlasti cestni projekti so bili v blagor naše dežele izvršeni in uresničeni. Mnogo let je bil član občinskega sveta v Ljubljani, ki mu je podelil čast ljubljanskega meščana. V zgodnji mladosti mu je umrla hčerka, po prvi vojni pa njegov sin, ki je bil svetnik finančne prokurature, tako da danes praznuje svoj redni življenjski jubilej, obdan od svoje verne soproge in številnih soročnikov, ki jim kot starešina stoji na čelu njegov v Ljubljani živeči brat upokojeni višji sodni svetnik Leopold Žužek v 93. letu svoje starosti. Tudi mi čestitamo jubilaru, ki lahko s ponosom zre na svoje nesebično delo in uspehe, ki si jih je v življenju priboril.

— **Železniški upokojenci** naj dvignejo »Prijava za prejemanje draginskih dokladov, ki jih morajo predložiti vsi upokojenci in vdove vsako leto, pri najbližji ediciji (žel. postaji), kjer so v staležu. Upokojenci iz Ljubljane in najbližje okolice Ljubljane dobe prijave na postaji Ljubljana. Prijave mora vsak čimprej vrniti potom postaje železniški direkciji. Opozorjamo, da je na obratni strani prijave zabeleženo ime posameznega upokojenca.

— **Spremenljivo jesensko vreme.** V petek je bil dosežen v dnevni temperaturi najvišji maksimum, ko je bilo popoldne +20,6° C. Nato je začela temperatura zaradi deževja in ker je po planinah snežilo, naglo padati. Tako je že v soboto dnevna temperatura padla na +12,5° in v nedeljo na +11,8° C. V nedeljo jutraj je bil zaznamovan jutranji minimum +4°, a se je v ponedeljek dvignil že na +7,2° C. Ko temperatura pada, pa se nasprotno zračni tlak jači. Tako se je v nedeljo barometer dvignil na 763,4 mm, v ponedeljek pa na 765,8 mm. Nedelja, 8. t. m. je bila prav jesensko lepa in sončna. V soboto je bilo nekoliko deževno. Tako je dežomer zaznamoval v nedeljo jutraj 0,3 mm dežja. V nedeljo čez dan je bilo, kakor omenjeno lepo, a po noči se je vreme hitro preobrnilo. Okoli polnoči so se začeli vrstiti kratki nalivi. Do ponedeljka jutraj je padlo za 3,9 milimetra dežja.

— **Še o amnestiji.** V nedeljo je bi, objavljen članek, da lažjovaduh niso deležni zadnje, velike amnestije iz razlogov vojne discipline in ker so izrabljali okoliščini, ki jih je povzročilo vojno stanje. Splošno so članek odobravalji drugi pa zahtevali, da se mora objaviti ime onega železničarja, ki je tako grdo ovadil dva svoja stanovska tova-

riša, da bi nato sam zasedel njiju mesti. Imena za enkrat zato nismo mogli objaviti, ker je preiskava še v teku. Kakor hitro pa bo določena javna razprava in izrečena sodba, je pač jasno, da bo objavljeno ime tega železničarja. Zanimiva je dalje rešitev v neki drugi kazenski zadevi. Zaradi zločinstva tatvine je bil neki G. obsojen na 1 leto 4 mesece strogega zapor. Bil je amnestiran odnočno se mu je ostanek kazni odpustil. Državni tožilec se je proti rešitvi okrožnega sodišča, pritožil na apelacijsko sodišče. V pritožbi je bilo naglašeno, da se v kazenski zadevi G. ne bi smela vporabiti amnestija z ozirom na nje določbo čl. 4. Odlok je bil izdan v duhu italijanske zakonodaje. Pojem »delitto« je mnogo širši pojem »zločinstvo« v smislu našega, še veljavnega kazenskega zakona. Po italijanskem kazenskem zakonu spadajo vsa kaznivna dejanja zoper imovino (tatvina, poneverba, prevara) pod pojem »delitto«, ki ne spada pod amnestijo. Zato ni na mestu v omenjenem primeru amnestija. Apelacijsko sodišče je ugodilo pritožbi državnega tožilca.

— **Očesni specializist zdravstveni svetnik dr. R. Bassin** zopet ordinira.

— **Nesreče na deželi.** Vlak je povozil nekega neznanca pri Kozarjah v ljubljanski okolici. Močno poškodovanega so prepeljali v nedeljo popoldne v bolnišnico. Njegova identiteta še ni znana. — **Marija Grabnarjeva** šestletna posestnikova hčerka v Vel. Gabru na Dolenskem je padla in si prebila lobanjo. — **Marija Vidičeva**, 63 letna prevzitarica iz Gabrovke, občina Zagradec na Delenjskem, je tako nesrečno padla, da si je zlomila desno nogo. — **Božast povzročila smrt.** Poljska delavka Ana Koprivnikarjeva iz Stične je v pereg umrla v ljubljanski splošni bolnišnici, kamor je bila pripeljana zaradi hudih poškodb, ki jih je dobila, ko jo je napadla huda božast, jo vrgla na tla tako, da se je potokla po glavi in si poškodovala vrat. V božastnih napadih se je žena premetavla in so jo le z veliko težavo obvladali. Zdravniki so vse poskušali, da bi ji rešili življenje.

— **Najstarejši nemški veteran umrl.** V starosti 102 let je umrl najstarejši veteran Nemčije, kmet Henrik Wiltmann iz Peckeloch na Westfalskem. Udeležil se je vojsk leta 1864, 1866 in 1870-71 ter se je udeležil tudi poboda v Pariz. Do zadnjega je bil zdrav in krepak.

— **Mila jesen je tudi v mrzlem gorovju na Tirolskem** prinesla naravno čudo. Tako so se na prisojnih pobočjih Patscherkofela že v tem času razcvetele za prihodnje leto pripravljene planinske rože, ki s svojim cvetjem razveseljujejo planinskega potnika. Dalje proti dolini napreduje neredko na razcvetele divje rože in šipek na istem grmu. Brusnice, od katerih so nabirali že pobrali sad, imajo spet nove cvete.

— **Zlat prstan v krompirju.** Te dni so v nemškem kraju Platz an der Naser izkopali krompir. V čigar prstu podobnem izrastku, je tičal zlat prstan z velikim rdečim rubinom. Najbrž je bil prstan izgubljen na njivi, nakar so ga podorali in je nato krompir zrastel skozi prstan.

— **400.000 kilometrov prehodil v svojem življenju.** Ljudje si delo pismošoše večinoma ne morejo pravilno predstavljati. Zato je omembe vreden 40 letni službeni jubilej nekega podeželskega pismošoše iz Gebardseima v Westerwaldu. Ta pismošoša je skozi štiri desetletja, ne da bi bil tudi en sam dan izostal zaradi bolezni, dnevno peš opravljal svojo službo v svojem več kilometrov dolgem okraju, pri čemer je moral vsak dan prehoditi 28-30 km. To je zneslo v štiridesetih letih 400.000 kilometrov.

— **Domov se je vrnila,** ki ji je zvonil mrtvaški zvon. 72 letna Marija Hoskova iz Sudetov je šla v bližnje mestce nakupovat. Nenadoma ji je po postalo slabo. Zgrudila se je na tla in ni dala od sebe nobenega življenjskega znaka. Obvestili so domovinsko občino, da je umrla. Naslednji dan pa se je starka spet zavedla in hitela domov. Ko je dospela tja, so ravno zvonili za njo z mrtvaškim zvonom.

— **Težak krompir.** V Suterode na Hanoveranskem je neki kmet pridelal krompir, ki je tehtal poltrg kilogram. Je to krompir vrste »blagoslov njive«, ki ga sadijo na kmetiji že 15 let in ki je tudi letos bogato obrljal.

Ljubljana

1 **I. mešana ljudska šola** na Viču prične z rednim poukom v ponedeljek 16. novembra t. l. Učenci(-ke) 3., 4., 5., 6. in pomožnega oddelka pridejo v šolo jutraj ob 7.45, učenci(-ke) 1. in 2. oddelka za ob 12.45.

1 **Strokovno-nadaljevalna šola** za stavbne obrti se je preselila iz poslopja ljudske šole na Grabnu v ljudsko šolo na Prulah ter pričela z rednim poukom, ki bo vsako sredo in petek ob 14. Prosimo gospe domostre, naj svoje vaje redno pošiljajo k obveznemu pouku.

1 **Licitacija** v mestni zastavljalnici na Poljanski cesti 15 bo v četrtek 12. novembra t. l. ob 15, ko bodo prišli na dražbo v letošnjem aprilu zastavljeni predmeti. Ti bodo razstavljeni isti dan od 10-11 v uradnih prostorih zastavljalnice.

1 **Didel didel dajka...** Narodna zakladnica je preboga z otroškimi verzji, ki pa, žal, vedno bolj padajo v pozabljenje. Najlepši taki verzji, ki jih bodo naši otroci z veseljem poslušali in jih ponavljali, so zbrani v posebnem poglavju knjige »Vesela doma, ki vsebuje poleg tega bogat izbor vsakovrstnih iger in razvedril za družinski krog. Izšla bo čez par dni v »Slovenčevi knjižnici«.

1 **V Ljubljani umrli** ob 30. oktobra do 5. novembra. Križnar Alojzija, roj. Brezar, 72 let, zasebnica, Glinška ul. 13; Lavrič Franciška, 81 let, trgovka, Vidovdanska cesta 9; Jeršin Mihael, 86 let, kmetovalec, Lahov stradan 67; Praznik Jože, 30 let, čevljar, bivališče neznan; Polanček Marija, 86 let, zasebnica, Japljeva ul. 2; Mikoč Marija, roj. Planinšek, 81 let, vdova delavca, Cesta na Brdo 12; Kotnik Marija, roj. Jurjavčič, 81 let, vdova uslužb. fin. straže, Poljanska c. 16; Koželj Jerica, rojena Ogrič, 78 let, vdova izvoščka, Kolodvorska ulica 12. — V ljubljanski bolnišnici umrli: Uranič Jože, 20 let, delavec, Radomlje 3; Kamnik; Zagar Jože, 35 let, delavec, Vič 72; Praznik Jože, 30 let, čevljar, Tržišče; Mehle Marija, roj. Zakrajšek, 86 let, vdova železn. sprevoznika, Jenkova ul. 14; Ljubi Franc, 35 let, snažilec čevljev, Gosposvetska c. Delaveki dom; Brenc Herta, 31 let, šivilja, Wolfova ulica 3; Krašovec Franc, 32 let, delavec, bivališče neznan; Pirih Matej, 61 let, mizar, Tržaska cesta 4; Jelenc Luka, 86 let, ravnatelj mešč. šole v p., Cesta 29. oktobra 20; Markič Ivan, 80 let, bolniški strežnik v p., Predovčeva ulica št. 32; Vrščaj Klementina, roj. Božič, 63 let, žena profesorja v p., Staničeva ul. 31; Kozlev-

Tipi ruskih ujetnikov, ki so jih zajele čete italijanske armade v Rusiji

čar Franc, 94 let, obč. ubožec, Stranska vas pri Grosupljem; Koprivnik Ana, 38 let, obč. uboga, Stična; Ribič Ivan, 82 let, skladiščnik drž. žel. v p., Ob Zeleni jami 1.

1 **G. Donizetti »Don Pasquale«**, komična opera v treh dejanjih. Osebe: Pasquale — Betetto, Malatesta — Janko, Norina — Ivančičeva, Ernesto — Lipušček, notar — Jelnikar, Dirigent A. Nefat, režija in scena R. Primožič, zborovodja R. Simoniti.

1 **Na Golovcu** je mnogo jurčkov. Bilo je že mnogo pritožb, da na Golovcu ni več dobili jurčkov in da so golovski gozdovi oropani te dobre gobe. O tem je bilo že veliko napisanega. Novembrsko deževno in kratko toplo vreme pa je pokazalo, da raste po golovskih gozdovih še prav mnogo lepih jurčkov. Mnoge ženske so v nedeljo nabrale izredno lepe jurčke, prave eksemplare. Tudi drugi nabiralej so jih nabrali toliko, da so jih v košarah prinašali v ponedeljek jutrajstrankam, ki so jih naročile. Oktobar je bil presuh za jurčke, kakor tudi za druge gobe.

Naznanila

GLEDALISCE. Drama, torek, 10. novembra ob 16.30: »Sestero oseb 1500 avtorja«. Red. torek. — Sreda, 11. novembra ob 16.30: »Gradbenik Solmes«. Red. četrtek, 12. novembra ob 16.30: »Gradbenik Solmes«. Red. petek, 13. novembra ob 13: »Oče naš...«. Izven. Znižane cene od 15 lir navzdol. — Opera, torek, 10. novembra ob 16: »Don Pasquale«. Red. b. — Sreda, 11. novembra ob 16: »Traviata«. Red. a. — Četrtek, 12. novembra ob 16.30: »Seviljski brivci«. Red. četrtek. — Petek, 13. novembra: Zaprt.

RADIO. torek, 10. novembra: 7.30 Slovenska glasba. — 8 Napoved časa, poročila v italijanski. — 12.20 Plošče. — 12.30 Poročila v slovenski. — 12.45 Pisana glasba. — 13 Napoved časa, poročila v italijanski. — 13.10 Pet minut gospoda X. — 13.15 Poročila Vrhovnega Poveljstva Oboroženih Sil v slovenski. — 13.20 Koncert radijskega orkestra, vodi dirigent D. M. Šijanec: simfonična glasba. — 14 Poročila v italijanski. — 14.15 Novi orkester vodi dirigent Fragna. — 15 Poročila v slovenski. — 17.15 Plošče »La Voce del Padrone — Columbus«. — 19 »Govorimo italijanski«. prof. dr. St. Leben. — 19.30 Poročila v slovenski. — 19.45 Lahka glasba. — 20 Napoved časa, poročila v italijanski. — 20.20 Komentar dnevnih dogodkov v slovenski. — 20.30 Voljaške pesmi — 20.45 Literarna prireditve družbe ETAR: Seviljski brivci; v odmorih A. Nicotora: Pogovor s Slovenci; zanimivosti v slovenski. Po končani operi poročila v italijanski.

LEKARNE. Nočno službo imajo lekarnar: mr. Sušnik, Marjina trg 3, mr. Benčič, Križarjeva, Gosposvetska cesta 4 in mr. Bohinec, Cesta 29. oktobra 31.

POIZVEDOVANJA. Izgubila se je damaka zapazna ura dne 7. novembra od Smartinske ceste do Kongresnega trga. Ker je drag spomin, se najditelj vjdno naproša, da jo vrne proti primerni nagradi v upravnistvo »Slovenec«.

Nasel sem damsko zapazno uro, Sečnik, Jenkova 9.

Z Gorenjskega

Koncert za zimsko pomoč se je nedavno vršil v lepo okrašenem prostoru za uslužbenstvo v tekstilni tovarni v Litiji. Sodeloval je orkester in neka pevka skupina, ki je prednašala pristno korško narodno napve.

Poročili so se v Kranju: Andrej Peternel, krojaški pomočnik in Marija Mastnak, oba iz Zavadnja, občina Oselica; Emil Zaverl, brivski mojster, in Matilda Avpič, oba iz St. Vida nad Ljubljano; Franc Rebolj, slikarski pomočnik iz Zgor. njih Pirnič pri St. Vidu nad Ljubljano, in Neža Bogataj iz Mednega; Ivan Raztresen, poljedelski delavec, in Marijana Malovrh, hišna pomočnica, oba iz Planine, občina Trata.

S Spodnjega Štajerskega

Zeter smrti v Mariboru so umrli: zasebnica Angela Mlakar, stara 79 let, Franc Purgaj, star 73 let, in 31 let, posestnikova vdova Marija Mandl. V Spodnji Poljskavi je v starosti 61 let umrla Marija Struc. V Celju so umrli: 59 letni Leopold Krolef, 67 letni Karel Breznik, 89 letna Amalija Kranje in 83 letni Franc Ferjančič, vsi iz Celja, dalje so umrli: 48 letni Anton Guček iz Mrzlega polja pri Jurklostru, 60 letna Franciška Tanšek roj. Piščanec iz St. Jurja ob južni železnici, 31 letna Jožefa Kimovec roj. Šerko in Marija Kolterer iz Turna pri Slivnici.

Poročili so se: Karel Gračnar in Kristina Bendežič, Avguštin Špacapan in Erika Povše, vsi iz Celja, Evstahij Krašovec z Dunaja in Jožefa Pungershak iz Celja, ter Anton Zupanc in Terezija Bukošek, oba iz Rifnika pri St. Juriju ob južni železnici.

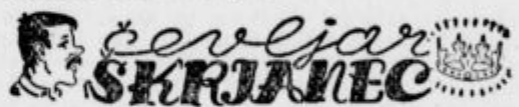
Padeč z lestve. V Ščavnici je padel delavec Peter Hrašnik z lestve in si zlomil medenico. Prepeljali so ga v groško bolnišnico, kjer pa je kmalu umrl. — 30 letna kuhinjska dekla je padla tako neurečno, da si je zlomila levo ramo. — Pri izgrnjanju se je ponorečil 7 letni sin občinskega uslužbenca Franc Kranje ob Sv. Benedikta in si zlomil levo roko.

Iz Srbije

Preosnova srbske vlade. S pristankom nemških zasedbenih oblasti se je srbski ministrski predsednik Nedić odločil preosnovati svojo vlado, ker je dosedanja vlada rešila svojo nalogo, ki si jo je postavila lani, t. j. pomiritve dežele in uničenje vseh razdiralnih elementov. Nova srbska vlada je sestavljena takole: ministrski predsednik Milan Nedić, notranji minister bivši poslanec Tanasije Dinić, prosvetni minister Velibor Jonić, pravosodni minister Bogoljub Kujundžić, finančni minister Dušan Djordjević, minister za narodno gospodarstvo dr. Milorad Nedeljković, minister za kmetijstvo in prehrano ing. Radoslav Veselinović, minister za pošto, brzojav in telefon biv. armadni poveljnik Josif Kostić, minister za promet general Djura Dočkić, minister za socialno politiko in ljudski zdravje Stojimir Dobrosavljević in gradbeni minister ing. Ognjen Kuzmanović. Iz sestava vlade je razvidno, da so iz prejšnje srbske vlade izpadli: bivši notranji minister Milan Ač-

movič, minister za narodno gospodarstvo Mihajlo Oljčan, minister za socialno politiko dr. Milojković in pravosodni minister dr. Čedomir Marjanović, katerega je v resoru zamenjal dosedanja kmetijski minister Bogoljub Kujundžić. Novi srbski notranji minister Tasa Dinić je bivši poslanec ter je v prejšnji Nedičevi vladi zavzemal položaj posebnega komisarja za ureditve vseh uradniških vprašanj. Novi kmetijski minister dr. Milorad Nedeljković je bivši glavni ravnatelj Poštne hranilnice in izdajatelj tednika »Agrarna misel«.

Po preosnovi vlade je Nedić poklical k sebi srbske častnike ter jim dal izjavo o razlogih, ki so ga vodili za to preosnovo. Kakor že omenjeno, je eden od razlogov za izvršeno preosnovo ta, da je prejšnja vlada že rešila svojo nalogo ter je deželo očistila vseh notranjih sovražnikov. Sedanja vlada mora rešiti sedaj še druga nič manj važna vprašanja, pri reševanju katerih bodo za vlado merodajni samo blaginja in sreča naroda kot celote. Po Nedičevi izjavi je treba sedaj srbsko ljudstvo pripraviti na možnost samostojnega življenja, kar bo mogoče doseči samo z obsejnim reformami na vseh področjih srbskega narodnega gospodarstva v smislu zahtev novega časa. Kakor prejšnja bo tudi sedanja srbska vlada stala nad strankami in posameznimi političnimi skupinami ter bo sleherni poskus političnega udejstvovanja in vpliva na javno udejstvovanje vlade še bolj zatirala. Končno se je Nedić zahvalil za dosedanje sodelovanje prejšnjim štirim svojim ministrom, ki so mu dali svoje položaje na razpolago, da so na ta način napravili mesto za nove ljudi.

64.

ROPARJI NISO MOGLI VERJETI, DA JE UJET NJIHOV GLAVAR. KO PA JIM JE TOVARIŠ NATANČNO POJASNIL, SO SE RAZBEZALI NA VSE STRANI. OD TAKRAT JE IMELA DEZELA MIR PRED NJIMI.

65.

GLASOVITEGA ROPARJA HARAMBASO SO Z RAKVIJO VRED NALOŽILI NA VOZ IN GA ODPELJALI V PRESTOLNIŠKO JECO.

Idila iz starih časov: užaljeni mestni očetje

Sredi 18. stoletja je ljubljanski magistrat izgubil že mnogo svojega nekdanjega ugleda. Ze zdavnaj so bili mimo tisti časi, ko župan in mestni svetovalec kot zastopniki skoraj samostojne občinske uprave nastopali v javnosti v prekrasnih pisanih oblekah in so jim krasno oblečeni služabniki v slavnostnem sprejemu nosili na srebrnem krožniku mestne ključce, in pred mestnim sodnikom sodnijsko palico. V oblasti teden danje c. kr. birokracije ni bilo nobenega prostora več za nekdanjo občinsko avtonomijo. Leta 1747. so na Kranjskem odpravili mesto deželnega vice-doma, ki je, kot cesarjev namestnik, stoletja dolgo branil pravice mestnega prebivalstva proti kakim napadom plemstva ali drugih osebnosti. Mesto so neposredno podvržili c. kr. okrožnemu uradu, ki je stobil vse, da bi ponižal magistrat in bi dobil vodstvo mestne uprave v svoje roke. Občinski svet ni smel niti o najmanjših zadevah samostojno odločati. Če je bilo treba popraviti kak žleb na rotovžu ali si nabaviti še tako neznaten del opreme — je bilo treba to predložiti okrožnemu uradu, ki je moral to pregledati in dovoliti, pri čemer pa tozadevni uradniki niso nikoli opustili prilike, da se ne bi prav surovo obregali ob mestne očete in jim dali čutiti, kako v njih očeh prav nič ne veljajo.

O jako izrazitem primeru te vrste poročila lokalna kronika iz leta 1785, torej iz dobe vladanja cesarja Jožefa II. Dne 13. junija tistega leta je bilo magistratu sporočeno, da so neki zidarji razdili mestni tlak ob mestnem vodnjaku in ob sosedni šoli normalni in pravkar skušajo odvesti vodo iz vodnjaka v šolsko poslopje. In da to delajo za profesorja Hacqueta, ki biva v tistem poslopju.

Profesor Belsazer Hacquet, znani prirodoslovec in etnograf (rojen l. 1793. v Bretagni, umrl 1815.), je takrat vodil zaradi praktične izobrazbe zdravnikov anatomski zavod, ki je bil v šolskem poslopju normalke. Kazalo je, da so vodo odvajali zato, da bi bil anatomski zavod preskrbljen z njo. Seveda je bil občinski svet upravičeno tega mnenja, da bi bilo treba to najprej njemu naznaniti in dobiti dovoljenje magistrata.

Umljivo je torej, da je bil magistrat osupel in je vprašal okrožni urad, kaj naj to pomeni, in ali je nemara okrožni urad dovolil kaj takega? Poglavar okrožnega urada, grof Barbo, pa je odgovoril, da okrožni urad ne ve nič o tem.

Zdaj je stopil na pozornost mestni sodnik. Dvakrat je postal pošto tistim, ki jih je bil dr. Hacquet naročil, in jim je ukazal v imenu mestnega sveta, naj delo takoj ustavijo. A že popoldne so delavci nemoteno opravljali svoje delo dalje. Magistrat je nato poslal tja načelnika mestne straže z naročilom, naj delavce prime. Hkrati pa sta se pojavila ondi tudi Hacquet in neki Jenčič, ki je vodil delo. Hacquet, ki je bilo njegovo surovo, včasih skrajno brezobzirno vedenje obče znano, se ni dal niti malo motiti. Še več, na račun mestnih očetov je vpričo stražnika izustil besede — kakor se je kasneje občinski svet v neki vlogi pritožil — »jako nesposobne besede, ki jih človek izreče le v sili in ne brez rdečice v obrazu. Kakšne so bile te besede, pa kronika ne pove, vendar je čutili, da so bile jako hude. Nato sta Hacquet in Jenčič pozvala delavce, naj delajo dalje.

Zdaj pa je magistrata minilo potrpljenje. Dal je delavce z vojaško pomočjo prignati na rotovž in jih zapreti. Takoj se je pojavil Jenčič na magistratu, kjer je bila vprav seja, ki ga je bil Hacquet brez dvoma dobro poučil, in se je ondi vedel jako nevljudno, grozil je in psoval mestne očete. Nato je zdrevil na okrožni urad in je vložil pritožbo.

In zgodilo se je nekaj neverjetnega! Okrožni komisar de Copinis je poslal po župana in ga je vpričo Jenčiča in pisarjev tako nahirulil, da so vsi stanovalci iz nasprotna hiše prihiteli k oknom, da bi poslušali, kako je bil mestni poglavar opsovan po navadnem uradniku. Kakor so povedali očitno, je komisar tako obdeloval župana deželne prestolnice, kakor ne bi smel niti svojega slugo. In slednjič je izustil svoje najgloblje mnenje, rekoč: »Mi, tu na okrožnem uradu, ne poznamo nobenega magistrata...«

Seveda ni mogel župan, kot predstavnik občine, kar mirno požreti te sramote. V zaupanju v uvidevnost in pravilnost okrožnega glavarja se je najprej obrnil na okrožni urad, ki ga je bil pravkar tako užalil. Prosil je, da naj prisili Hacqueta in Jenčiča, da se mu oprostita, in naj določijo, da v bodoče ne bo več niti magistrat niti kak njegov član deležen takega sramotenja.

Okrožnemu uradu pa se v njegovem odgovoru ni niti vredno zdelo, da bi se oziral na to upravičeno prošnjo. In to je dognal, da voda ni bila namenjena osebnemu Hacquetu, marveč anatomskemu zavodu, ki je sam zaprosil zanjo in je dobil od vlade tudi tozadevno dovoljenje. Vse stroške bo poravnala »domestikalna blagajna«, je kakor pomirjevalno dodal okrožni urad, čeprav magistrat v svoji vlogi ni omenjal stroškov, am-

pak je vprašanje o varstvu časti za svoje predstavnike in člane. Sicer pa, je navedeno v tem čudnem odgovoru okrožnega urada, gre tu le za majhno količino vode in tudi ta bo uporabljena samo pozimi. In da je sploh čudno, da se magistrat obregne o priliki take, za javni blagor koristne zadeve, saj je izobrazil v anatomskem zavodu na podlagi najvišje oblasti prvi pogoj za bodočo nastavitve vseh tistih, ki se hočejo izvežbat v ranocelstvu, in to so v prvi vrsti meščanski sinovi! In slednjič naj bi bil magistrat pomislil tudi na to, da so tisto poslopje s precejšnjimi stroški dali postaviti kranjski stanovi v korist splošne blaginje!

O kakem zadoščenju pa nobene besede! A magistrat je trdil svoje, češ da je treba v tem primeru razjasniti prvo, najvažnejšo točko, in je še enkrat zaprosil, naj se dr. Hacquet in Jenčič oprostita, in šele nato se bo magistrat izjavil o drugi točki.

To stališče pa je okrožni urad smatral za nekakšen upor in je dal magistratu na znanje, da mu magistrat ne bo dajal nobenih predpisov, ampak da se mora le pokoravati. Zato ga poziva, naj v 14 dneh odgovori na vprašanje glede vode za anatomski zavod, ker »bo okrožni urad sicer prisiljen storiti resne korake«.

Očividno so hoteli magistrat prisiliti, da bi vprašanje o kakem zadoščenju sploh opustil. Seveda je dovolil odgovoriti glede na vodo, a se je hkrati obrnil na višjo oblast, na deželno vladu, in skušal nujno doseči, da naj izda ukaz o zahtevanem zadoščenju, ki bodi sorazmerno z žalitvijo. Žalitev pa se je izvršila javno in pred mnogimi prikami in s počestnimi izrazi. Zatorej se mestni svet ne more zadovoljiti z navadnim preklicem.

Deželna vlada je odgovorila, da zasluži Jenčič zaradi svojega nepremišljenega vedenja najhujši ukor in da se bo moral občinskemu svetu vpričo vseh svetnikov oprostiti. A Hacquet je pozvan, naj se magistratu pismeno oprostí.

Najboljše moštvo v mestu je SK Ljubljana

Včeraj je bila zahvalna nedelja. Dan, ki je določen v zahvalo za dobro žetev in dobro leto. Podoben praznik so slavili tudi stari Grki v pokrajini Elis: najlepše sadove zemlje so prinašali pred žrtvenik, kjer so jih darovali bogovom v zahvalo, potem pa so krenili v stadion in nadaljevali s svečanostmi. Tu v stadionu so žrtvovali to, kar je na človeku zemeljskega: njegovo moč, lepoto in zmago na tekmi. To so bile stare olimpijade: praznik dobre letine in praznik človeške moči.

O tem smo premišljevali, ko smo šli včeraj popoldne na stadion. Kako drugačen je človek 20. stoletja in kako je »sortiran«: njegovo čustvovanje v božjem hramu, v gledališču, na stadionu. Šli smo gledat navadno športno tekmo, živeti smo se morali v dejansko stanje in motriti igro, pri kateri je šlo za vprašanje, katero nogometno moštvo v Ljubljani zasluži naslov prvaka.

700 gledalcev na stadionu

To vprašanje je zanimalo včeraj vsakogar, ki zasleduje športne kotečke v dnevnem časopisu. Tri nedelje so igrali za točke in včeraj si je pogledalo iz oči v oči dvoje najboljših moštev: SK Ljubljana in SK Mars. Ljubljana

Dr. Hacquet je to storil v jako čudnem pisnu, ki je dokaz, kako so se takrat zasebniki lahko vedli z najvišjo oblastjo. Takole je pisal Hacquet:

»Ker je prišla pritožba tukajšnjega magistrata v roke neke visoke vlade, češ da sem se pregrešil zoper njegovo sodno pravico in sem se spriljo njega nedostojno izrazil, in ker mi je bilo z visokega mesta naročeno, da naj, če bi bila pritožba upravičena, to prekličem, se nisem niti za hip pomišljal, da ne bi, glede na ukaz, tega s pričujočim storil in ne bi tukajšnjega magistrata vsak čas pripoznal za to, kar je.

V Ljubljani, 1. avgusta 1785.

Dr. Hacquet.«

To pa ni bilo oprostjenje, ampak le nova žalitev.

Jasno je, da se magistrat s takim »zadoščenjem«: ni mogel zadovoljiti. Zatorej je še enkrat poslal okrožnemu uradu vlogo, da naj poskrbi za umestno zadoščenje. A ker je bil okrožni urad, kakor je po vsem tem razvidno, za Hacquetom, je več kot dvomljivo, ali je ugodil prošnji magistrata. V listinah vsaj ni nikjer besedice o tem, da bi bil urad kaj ukrenil zoper Hacqueta. Zatorej kaže misliti, da je okrožni urad bodičasto Hacquetovo izjavo vzel z zadovoljstvom na znanje, in da je bila ta, tako junška borba magistrata za svojo čast in zoper okrnjenje svojih pravic, povsem brezuspešna.

Nevarno ime

Neki vojak iz Horsensa na Danskem je prišel v neko garnizijsko mesto k vojakom. Ker je prišel ponoči, je prenočil v nekem hotelu. A zjutraj ga je prišla policija in ga navzlic ugovorom zaradi tatvine zaprla v ječo. Šele kasneje se je izkazalo, da se ta vojak ni le tako pisal kakor pravi tat, ampak je imel tudi isto krsno ime in je bil istega dne in istega leta rojen in prav tako tudi v Horsensu.

je imela že od svoje ustanovitve nekaj monopol na prvo mesto. Nič čudnega, če pomislimo, da je prevzela dediščino nekdanje nogometne Ilirije in Primorja. Hudo narobe bi bilo, če bi tako moštvo včeraj odpovedalo in odstopilo prvo mesto Marsu. Ta pa ni imel ničesar izgubiti: če bi zmagal, bi pripravil svojim prijateljem veliko presenečenje, tako pa, ko je podlegel, ni bil nikdo razočaran.

Čez 700 gledalcev je prišlo zgodaj popoldne na stadion, da vidi finalno tekmo, ki pomeni uradni zaključek letošnje sezone. Ti so se prepričali, da ima Ljubljana še vedno enajstotnik, podobno trdnjavi, ki se ne da zavzeti. Izid je bil 3:0 v korist Ljubljane in je docela zaslužen. To, kar so gledalci včeraj videli na prikupnem stadionu, je bilo v glavnem tole:

S četrtino zamudo so se predstavili sodniku g. Vrbovniku igralci v naslednjih postavah:

Ljubljana: Rožič, Lah II, Obersnel II, Pelicon, Varl, Pupo, Hacler, Bertonec, Acko, Lah I, Vodeb.

Mars: Porenta, Prijatelj, Klingenstein, Dolinar, Slamič, Pišek, Piskar I, Piskar II, Zigon, Fajon, Doberlet.

Italijanski tanki vozijo po puščavskem pesku na egiptovskem bojišču.

Pol ure vroče borbe

Začetek je bil hudo živahen in prvi vtis je bil, da se igralci zavedajo, da ne smejo zamuditi nobene minute in nobene priložnosti. V prvi minuti je že uspel Ljubljani prodor vse do mreže in le sreča je hotela, da ni bilo zadetka v polno. Mars prenese igro spet na odprto poljano, kjer valovi križem kražem in do 12. minute zabeležimo samo po en kot plave (Ljubljana) in po enega za rdeče. O lepem nogometu se ne more biti govora, zakaj igralcem se vidi spočitost in igrajo bolj z nogami kot pa z glavami; srčno startajo in pridno sprintajo in se za vsako žogo potegujejo. Igra še ni racionalna, pač pa poteka v borbi za oblast nad žogo.

Lah ima v 17. minuti lepo priložnost, Mars postavlja »zid«, strel pa švigne previsoko. V vrstah Marsa je opaziti stratega, ki dirigira igro in daje sam dober zgled poštvalnosti. To je Slamič, eden najpopularnejših na igrišču. V 24. minuti prodre Ljubljana z napadom in v usodnem trenutku pride do besede Kroupa. Vratar ujame žogo in jo spet izgubi, potem pa je slišati veselo ploskanje. 1:0 za Ljubljano. Mars ne okleva in se bori poštvalno naprej. Igra ni več zalevata, kot je bila spočetka, pač pa postaja racionalnejša. Tu pa tam se posvetijo lepe poteze. Tako n. pr. v 26. minuti, ko poda Kroupa mirno kakor pri šahu, potezo pa realizira Hacler in povisa rezultat na 2:0. Igra je še vedno na višini, čeprav že odločena. Mars pritiska in pride do kota, ki ga strelja Doberlet. Brez uspeha. Tudi 11 metrovka, ki nudi Marsu lepo priložnost, gre daleč od podbojev. Prav tako brez uspeha ostanejo tudi Lahovi streli. Kar bi naj šlo v mrežo, prestreže vratar Porenta, kar pa gre mimo, je itak izgubljeno.

Od 2:0 na 3:0

Polčas je bil torej 2:0 za Ljubljano. V drugem delu igre je postala premoč Ljubljane še očitnejša. Mars je pripeljal do kotov, naprej pa ni šlo. Na nasprotni strani so krepko streljali in dobro zaposlili vratarja. Ugajal je Hacler, ki je tič, kadar se bori za žogo in jo izpelje tudi iz najtežjih situacij, ugajala pa sta tudi Lah in Bertonec, ki sta se dober spoznavala. Napad se vrsti za napadom. V 12. minuti gre kombinacija Hacler-Lah-Vodeb čez prečko, sedem minut pozneje ima Lah spet lepo priložnost: silovito bombo pošlje proti mreži, vratar pa jo boksa čez prečko in reši. Ljubljana prevladuje na terenu, njeno premoč pa uveljavlja v 22. minuti Hacler, ko povisa rezultat na 3:0. Niti govora ni o tem, da bi vrgel Mars puško v koruzo. Še se bori in snuje, do častnega gola pa le ne more.

Tako je končala včerajšnja nogometna tekma med Ljubljano in Marsom z izidom 3:0. Ljubljana si je priborila prvo mesto, Mars pa drugo. Po končani tekmi sta obiskala igralce zaupnik CONI-ja g. Buratti in predsednik nogometne zveze g. dr. Kostl ter izrazila svoje zadovoljstvo nad uspehim turnirjem in čestitala moštvo, ki sta ga zaključili z lepo in pošteno tekmo.

Šesta zmaga Livorna

V italijanske mnogometne prvenstvu so odigrali včeraj šesto kolo. Moštvo, ki letos tako preseneča, je Livorno, ki je prestalo včeraj hudo preizkušnjo. Gostovalo je v Bologni in spravilo spet obe točki. Je to precej nenavadno za klub, ki pretoklo leto ni igral nobene vidnejše vloge, letos pa zmaguje nedeljo za nedeljo. Šest tekem, šest zmag in 12 točk, vse to v prid Livornu in po vrhu še štiri točke naskoka, v tem je senzacija letošnjega prvenstva.

Druga zanimivost pa se odigrava na repku razpredelnice, kjer je bil lansko leto rezerviran sedež za Modeno in Napoli. Tu je sedaj Venezia, ki je tudi včeraj izgubila igro na lastnem stadionu in sicer proti Vicenzi. Lansko leto je vodila Venezia od spredaj, letos pa od zadaj. Vse kaže, da so bile tekom počitnic velike spremembe moštev, od katerih so se nekatera obetno okrepila, nekatera pa prav tako oslabila. Podrobni izidi včerajšnje nogometne nedelje so bili:

Milan: Milano — Triestina 2:0.
Benetke: Vicenza — Venezia 1:0.
Torino: Torino — Fiorentina 5:0.
Bergamo: Atalanta — Genova 3:1.
Rim: Lazio — Juventus 5:3.
Bologna: Livorno — Bologna 2:1.
Bari: Bari — Ambrosiana 1:0.

Tekma med Ligurio in Romo je bila prelozena. Vrstni red in točke: Livorno 12, Torino 8, Genova, Lazio, Ambrosiana, Fiorentina in Bari 7, Roma, Milano 6, Bologna, Vicenza 5, Juventus, Triestina, Atalanta 4, Liguria 3, Venezia 2.

V vsako hišo »Slovenca«!

Ljubljansko barje v preteklosti

Ze zelo zgodaj so naši predniki mislili na to, da bi Barje spremenili v rodovitno polja, kar pa ni bilo baš lahko delo. O prvih takih poskusih nam poroča kranjski zgodovinar Valvasor v svoji znameniti zgodovini, v XI. knjigi, str. 674., da sta bila leta 1554, poklicana v Ljubljano dva izkušena stavbenika in studenčna mojstra, Štefan de Grandi iz Bologne in Niklas Vendaholo iz Mantue, da bi povedala v tem pogledu svoje mnenje. Ze takrat se je razpravljalo o načrtu, da bi za Gradom prekopali jarek, ki bi skrajšal veliki rečni ovinek skozi mesto. Valvasor poroča še, da je imel enak načrt tudi Volbenk Markovič, bivši kranjski deželni pisar, ki se je v svojem poročilu »Mnenje o osušitvi močvirja okoli Ljubljane«: zavzemal za prekop med Gradom in Golovcem. Glede materiala, ki bi se ga moralo pri tem izkopati, pravi Markovič v svojem listu: »Če bi delo in stroški ne bili preveliki, da bi izkopano zemljo prepeljali z vozovi na Grad, bi bilo to pripravno za napravo bastije, ali pa bi se zasulo jarke ob hribu in uredilo vrtove, lahko bi porabili to zemljo v oskrbi na Prulah, tudi bi se mogoče dala porabiti za opoko.« Markovič ni niti sanjal o tem, kar se je pozneje ob uresnitvi tega načrta tudi zgodilo, da se je naletelo na velikanske sklade gramoza in celo na skale, ki so jih morali odpeljati z velikimi stroški in se nikakor niso mogle uporabiti za žganje opoke. Markovič tudi poroča, da je neki Peter Watzenberg ponudil na lastne stroške osušiti Barje, pri čemer si je izgovoril samo roboto od podložnikov, ki bi se naselili na osušenem ozemlju. Ravno tako je hotel leta 1634, Ivan Jakob baron Jurič podvzeti osuševanje močvirja, vendar je našel tudi on ravno tako malo poslušnih ušes kakor prejšnji ponudniki. Pozneje se je zglasila neka nizozemska družba, da bi pre-

kopala kanal okoli Grada in prevzela kultiviranje močvirja za desetletno prosto uporabo in prepustitev po deželni ceni. Pa tudi ta ponudba je bila odklonjena.

Pravi začetek osuševanja Barja spada pod vladno cesarice Marije Terezije v letu 1762. V tistem času je takratni tobačni dohodarstveni upravitelj, Zorn pl. Mildenhain, potem ko je bil njegove načrte pregledal dunajski inženir in komercialni svetnik Maksimilian Fremant, dobil dovoljenje, na lastne stroške osušiti barjansko zemljišče 344.00 kvadratnih sežnjev. Njegovega podjetja niso le kot neizvedljiv poskus zasmehovali, temveč so ga tudi na vse mogoče načine izpodbijali, zlasti še zato, ker je od njega izbrano zemljišče ležalo daleč proč od Ljubljane.

Neki dominij je celo prav resno proti temu ugovarjal zato, ker je imel pravico že od nekdaj, na tistem zemljišču postavljati mreže za rabe in tako ne bi mogel več loviti rac, če bi bilo močvirje osušeno. Toda vsi ugovori in protikrepi niso nič izdali in Zorn je dobil za svoje uspešno izvršeno podjetje pohvalo in zlato medaljo za civilne zasluge. Kultivirano zemljišče ima še dandanes ime »Cornov grunt«: kakor prekop, ki vodi tamkaj iz Mestnega loga v Ljubljano, »Cornovec«. Istočasno je začel s poskusi osuševanja Barja Bruno, opat takratnega samostana v Bistri.

Po ugodnem uspehu Zornovih prizadevanj je zahtevala leta 1769. dunajska vlada poročilo glede obdelovanja Barja in o tem, kakšno pomoč bi bilo v tem pogledu pričakovati od dežele. To poročilo je izdelal jezuit, profesor mehanike, navigacijski ravnatelj in arhitekt p. Gabriel Gruber, ki je stavil dva predloga: poglobiti in očistiti naj bi se struga Ljubljance ali pa naj bi se reki s prerezom prekopa, čez katerega je predlagal zidan most z zatvorniki, med Gradom in Golovcem, odprl nov odtok za večje množine vode. Kranjski deželni

stanovi so ponudili vsoto 24.343 goldinarjev na leto za izvedbo tega načrta.

Po večkratnem razpravljanju in izvedenjskih izjavah raznih strokovnjakov, zlasti učenega jezuita p. Pechija v Milanu, inženirja stotnika, poznejšega podpolkovnika, viteza Terezijinega križa, barona Struppija, Kranjca in c. kr. svetnika in inženirja Žige Hueberta so začeli leta 1772. s prekopom kanala. Stroške je ocenil vključno z mostom in določenim porušenjem jezov pri Kneidlovem, Garzarolijem in Gadnerjevem mlinu — ta zapušteni mlin je stal še 80 let pozneje pod cukrarno na desnem bregu Ljubljance — Huebert na gold. 63.500. Toda s to vsoto so sežidali komaj most in prekopali polovico kanala, porabili so že 173.372 gold., delo pa še vedno ni bilo končano, dasi so bližnje občine opravljale vsa težaka in vožarska dela brezplačno. Ze so mislili na to, da bi izkopani del prekopa zopet zasuli, ko je nadaljevanje podjetja prevzel podpolkovnik baron Struppi in nato prekop tudi srečno dokončal. Ta kanal je bil 1055 sežnjev dolg, širok 17 sežnjev 3 čevlje v strugi, 25 do 35 sežnjev ob bregovih in je imel površine 11 oratlov in 632 kvadratnih sežnjev. Skupni stroški vsega podjetja, vključno mostu z zatvorniki, so znašali, kolikor je znano, 219.809 goldinarjev 18 in pol kračarja.

Kmalu po končanem in odprtem prekoku se je pokazal njegov velik pomen s tem, da je padla gladina vode v Ljubljani in so nastali koristni travniki. Ljubljanski magistrat je začel razdeljevati meščanom in hišnim posestnikom barjansko zemljo s pogojem, da mora vsak obdati svoj del z jarki in skrbeti za obdelovanje posestva.

Začetni nagli napredek izsuševalnih del je nekaj časa zastal, nato pa se je začel baviti z izsuševalnimi načrti Jožef Schemerl, stavbni direktor na Kranjskem, rojen Ljubljčan, ki je za svojo nadaljnjo izobrazbo prepotoval vso Belgijo in Nizozemsko, videl in proučil tam-

kajšnje velikanske vodne in kanalske stavbe in si s tem pridobil bogate zaklade svojega strokovnega znanja. On je bil tudi tisti, ki je prvi izdelal hidrotehnično nivelacijsko zemljišno karto Barja. Schemerl je postal pozneje vladni in nato dvorni svetnik in je dobil plemstvo s pridevkom »pl. Leytenbach«. V Ljubljano je prišel z nalogo, da bi se posvetoval s c. kr. guvernerjem in z deželnimi stanovni glede nadaljevanja začelnega podjetja. Toda posvetovanje 25. julija 1807 je ostalo brez uspeha, zakaj kmalu nato so poplavile deželo sovražne čete in Kranjska je ostala do leta 1813. pod francosko vladu. Leta 1816. je prišel predlog domačega stavbnega direktorja v pretrés, ki je obravnaval potrebo, da naj se odpravijo vsi mlinjski jezovi pod mestom, poglubi in očisti rečna struga in izkoplejo veliki prekop na Barju. Toda za to potrebne denarne vsote so bile tako visoke, da se je morala zaradi vojnih stisk izčrpana dežela odreči izvedbi s prevelikimi stroški zvezanega načrta.

Leta 1821. je bil kongres v Ljubljani. Zima je bila v kongresni dobi izredno mila, brez snega, vrstili so se jasni sončni dnevi. Cesar Franc I. se je vozil skoraj vsak dan v Ljubljansko okolico in na Barje na sprehod. Pri tem so vozili s seboj zložljivi mahnen mostič, ki so ga uporabljali za prehod čez jarke. Še v istem letu je bila določena komisija za osuševanje Barja, h kateri sta bila pritegnjena c. kr. dvorni stavbni svetnik pl. Schemerl in ljubljanski župan c. kr. svetnik Janez Nep. Hradecky. Ta komisija je sklenila kot najbolj nujno delo, da naj se odstranijo mlinjski jezovi v Udmatu, Hrušici in na Selu, poglubi rečno strugo skozi vse mesto, napravi urejena nabrežja na bregovih in končno regulira in utesni rečna struga. Slednjič se je opozarjalo tudi na to, da bo moral magistrat odstraniti lesene, z velikanskimi kobilami obdane mostove čez Ljubljansko in zidati nove.

(Dallje.)

Zopet je zavarovane:

„Istituto Nazionale delle Assicurazioni - Narodnega zavarovalnega zavoda“

zadel milijonski dobiček z življenjskim zavarovanjem na podlagi ljudske police z devetletnim zakladnim bonom.

Tokrat se je sreča nasmešila nekemu trgovcu iz Bologne, ki je zavarovan s tovrstno ljudsko življenjsko polico, z izrebanjem enega od zakladnih bonov 1949 — Serija B (po L 500 —).

Ta četrti primer, da je zavarovane nšega zavoda s tako polico v zvezi z zakladnimi boni postal milijonar, čeprav je izdal do izrebanja za to svoje zavarovanje le nekaj več kot Lir 150 — in še to v obrokih.

Razen teh štirih milijonskih dobitkov je še mnogo naših zavarovalnic na podlagi tega originalnega zavarovanja zadelo več manjših dobitkov.

Vpoštevaioč te izredne koristi svojih zavarovalnic, si je naš zavod spet preskrbel primerno število devetletnih zakladnih bonov 1951 in jih nudi svojim zavarovalcem v zvezi z življenjskim zavarovanjem v obliki ljudske police na obročno plačevanje. Na ta način je vsakemu državljanu dana možnost, da se okoristi s tem važnim vrednostnim papirjem.

Poiasnila daje „Istituto Nazionale delle Assicurazioni - Narodni zavarovalni zavod“ - Roma - Glavno zastopstvo za Ljubljansko pokrajino, Ljubljana, Ulica 3. maja št. 11/1.

Pred tristo leti so kuhali kavo v goveji juhi

V Nemčiji so prvič kuhali kavo pred tristo leti. Najprej so jo pili v mestu Merseburg ter je niso skuhali v navadni vodi, temveč v goveji juhi, ker so mislili, da bo potem boljša. Toda kljub temu se je potem kava hitro udomačila tudi v ostalih prvih mestih ter so deset let pozneje že odprli prvo kavarno v Hamburgu.

GOSPODJE POZOR Klobučarna „PAJK“ strokov. očisti, preoblikuje in prebarva vse vrste klobukov po nizkih cenah. Lastna delavnica. Se priporoča Rudolf Paik, Sv. Petra c. 38

Malioglasil

V malih oglaših velja pri iskanju službe vsaka beseda L 0.30, pri ženitovanjskih oglaših je beseda po L 1. — pri vseh ostalih malih oglaših pa je beseda po L 0.60. Davek se računa posebej. — Mala oglasa je treba plačati takoj pri naročilu.

Službe**Dobe: Dekle**

ki zna samostojno kuhati in ki je vajena vseh kmečkih del, dobi službo takoj. Kruščič Ivan, mesar Bezenskova 10. b

Osebo z lepo pisavo

in s popolnim znanjem italijanskega, iščemo. — Predstaviti se v četrtek, 12. t. m. od 14 do 15. Kje, pove uprava »Slov.« pod št. 6204.

Raznašalko cvetic

sprejemem takoj. Naslov v upravi »Slovenca« pod št. 6198. (b)

Kupimo**Predivo**

po najvišjih dnevnih cenah kupujem vsako količino, dolžina od 20 cm naprej. MILAN JAGER, mehanična predtlačna žilna, Ljubljana, Sv. Petra cesta 17. (k)

Živali

Švicarsko kozo mlekarico prodam. Ljubljanska 11.

Prodamo**Pisalni stroj**

nemški, Continental in Ideal ter neslišni Remington proda »Torpedo« - Miklošičeva cesta 18.

Za pakete v Italijo

izdeluje in ima v zalogi vreče Vavpetič. Nakup in prodaja vrec, Kolodvorska 41, dvorišče poleg »Mikliča«.

Prodam:

1 pisalno mizo, 1 pisalno mizo s stelažo, 1 pult s stelažo, 2 stelaži, 1 veliko steno za na zid. Vse se nahaja na Tyrševi cesti 35a.

Poizvedbe**3 ključe**

sem izgubil v Trnovem. Najditelj naj jih odda proti nagradi hišniku na Rimski cesti 2.

Zgubila se je

široka moderna zapeljivica na poti od Dukičevega bloka do Franciskanske ulice mimo pošte do gostilne »Mrak«. — Pošten najditelj se naproša, da jo odda proti primerni nagradi na Komandi Kr. Karabinjerjev, Puccinijska ulica 9.

Sobe**Oddajo:****Sobico**

s posebnim vvhodom od dam gospodični ali gospodu. Sprejme se tudi dijak na stanovanje. Istotam se prodajo tudi stare pumpare. Naslov v upravi »Slovenca«.

Šivalni stroji

Šivalni stroj »SINGER« pogreznjiv, prodam. Pred škofijo 19, Julka.

Oglašujte v edino uspešnem dnevniku »Slovenca«!

Obvezna prijava mezge in suhega sadja v Bolgariji

Prejšnji ponedeljek je imela bolgarska vlada daljšo sejo, na kateri je sprejela več važnih sklepov. Med drugim je sklenila izdati odredbo, po kateri je v Bolgariji obvezna prijava vseh zalog mezge in vsega suhega sadja. Istočasno s objavo tega sklepa je prepovedana svobodna prodaja teh proizvodov.

Tvrdba IVAN N. ADAMIČ

sporoča, da je umrla njena zvesta in dolgoletna nameščenka

Kopčavar Marija

dne 8. novembra t. l. po kratki in težki bolezni. — Pogreb bo v sredo, dne 11. novembra ob pol štirih popoldne z Žal iz kapelice sv. Marije na pokopališče k Sv. Križu. — Ohranili jo bomo v lepem spominu.

Ljubljana, dne 8. novembra 1942.

Umrla nam je naša dobra, skrbna in ljubeča sestra, gospodična

Kopčavar Marija

Večni ji daj pokoja in miru, ki ga je tož zamar iskala! Pogreb bo v sredo, 11. novembra ob pol 4 popoldne iz kapelice sv. Marije na Žalah. Maša zadušnica bo v četrtek, 12. novembra ob pol 8 v stolnici.

Ljubljana, Selca, 8. novembra 1942.

Žalujoči: mati, bratje in ostalo sorodstvo.

Naša predobra mati, babica in prababica

Marija Leghissa roj. Podbevšek

nas je po dolgi in mučni bolezni, v starosti 83 let, za vedno zapustila. Pogreb bo v torek, 10. novembra 1942, ob 4 pop. iz kapelice sv. Krištofa na Žalah k Sv. Križu. Sv. maša zadušnica se bo darovala v sredo, 11. t. m. ob 8 zjutraj v cerkvi Marijinega Oznanjenja.

Ljubljana, dne 9. novembra 1942.

Štefanija, Viktorija poroč. Schaffer, hčerki; rodbini Schaffer in Lavrič.

Dotrpela je moja draga žena, gospa

KATARINA HAM

vd. Pirc roj. Zorič

po dolgi, mučni bolezni, v 69. letu starosti, previdena s tolažili svete vere. — Pogreb drage pokojne bo v torek, 10. nov. 1942, ob 3 pop. z Žal, iz kapelice sv. Janeza na pokopališču k Sv. Križu. Sv. maša zadušnica bo brana v ponedeljek, 16. novembra 1942, ob 7 zjutraj v župni cerkvi sv. Janeza Krstnika.

Ljubljana, 8. nov. 1942.

Žalujoči soprog in ostalo sorodstvo.

Dotrpel je po dolgi, mučni bolezni, v 52. letu starosti, spravljen z Bogom, naš nadvse ljubljani mož, oče in sin, gospod

KLUN MILAN

lesni trgovec

V prerani grob ga bomo položili na pokopališču pri Sv. Križu v sredo, dne 11. novembra 1942, ob pol treh popoldne iz kapelice sv. Andreja na Žalah. Sv. maša zadušnica se bo brala v soboto, dne 14. novembra ob 8. uri zjutraj v cerkvi Marijinega Oznanjenja.

Ljubljana, dne 8. novembra 1942.

Prošimo tihega sožalja.

Globoko žalujoča soproga LINKA, hčerka MARILKA, sin OTMAR, MARIJA, mati — in ostalo sorodstvo.

K Bogu je odšel, v 79. letu starosti, naš dobri papa, gospod

PIRC AVGUST

učitelj v pokoju

Pokopali ga bomo v torek, dne 10. novembra 1942, ob pol štirih popoldne z Žal — kapelice sv. Jožefa — na pokopališču k Sv. Križu.

Sveta maša zadušnica bo v petek, dne 13. novembra 1942, ob 7. uri zjutraj v župni cerkvi sv. Jakoba. — Prosimo, molite zanj!

Ljubljana, dne 8. novembra 1942.

Rodbini: Pirčeva - Komarjeva.

A. Fogazzaro:

33

Palača ob jezeru

»Lepa reč« je vzkliknila grofica: »skoraj bi bil objel Momola. Tukaj je nekaj boljšega, kar bi se splačalo objeti. A vi ste pravi medved.«

Grof Cezar se je počutil, kakor da bi bil na žerjavi. Najraje bi bil poslal k vragu celo družino. Groficično klepetanje ga je spravljalo v divjo jezo. Nevoljno je pogledal Momola in obe ženski, ki sta stali za Ekseleuco. Kaj bi bilo šele, če bi videl na dvorišču med lončev cvetic celo goro kovčgov, zabojev in torb!

»Pravi vdor je, dragi grof, pravi vdor,« je neprestano ponavljal Nepo in tipaje hodil po veži in iskal primeren prostor, kamor bi položil svojo palico, klobuk in povrhnjico. »Saj sem rekel mami, da zlorabljava...«

»Da, rekel mi je to. Jaz pa sem mu odvrnila: Zlorabljava torej. Saj ima moj bratranec Cezarjevo srečo. Če bi pa prej vedela, kaka pot me čaka, bi prav gotovo ne zlorabljava. Kako to, da ne vprašate, zakaj nismo prišli danes zjutraj?«

»Priporočevali mi boste pozneje,« je dejal grof Cezar, ki ni mogel več zdržati. »Zdaj pa pojdim gor.«

»Grem, duša moja, kamor hočete. Priporočam vam svojega Momola in Kati. Stara sta že oba. Bojim se, da sta napel mrtva od napora. Pomagajte njima. Saj res, Kati, kje je tista deklica? Niste videli, gospod medved, kako ljubko dekletce sem vam privedla?«

Torej ni bila sobarica tista mlada gospodična, oblečena v črno, ki je stala za staro Kati. Ne. Čakala je, da se pomiri vihar prvega srečanja. Zdaj je prišla bliže in nagovorila grofa Cezarja v lepi italijanski, ki pa se ji je poznal tuj naglas.

»Prosim gospod, stanuje tukaj stotnik Andrej Steinegge?«

Njen glas je bil blagodoneč, mehak in odločen obenem.

»Seveda, gospodična,« je ves začuden odvrnil grof. »Moj dobri prijatelj Steinegge stanuje tukaj. Navadno ga sicer ne imenujemo stotnika, vendar pa...«

»Bil je stotnik, gospod. Avstrijski huzarski stotnik.«

»O tem niti malo ne dvomim, gospodična. Zdi se mi celo, da mi je nekoč o tem pripovedoval. Zelite morda, da bi govorili z njim?«

Zdelo se je, da je dekletu odpovedal glas. Slišalo se je le tiho šepetanje.

»Kako?« je z dobrohotnim glasom vprašal grof.

»Da, gospod.«

»Zdaj ga ni doma, a kmalu se vrne. Vstopite, počakali ga boste zgoraj.«

»Hvala gospodu. Ali se bo vrnil tod?«

»Da, gospodična.«

»Če dovolite, ostanem tukaj.«

Grof se je priklonil, ukazal naj prinesejo luč za gospodično in odšel z gosti v zgornje nadstropje. Grofica mu je pripovedovala, da je gospodična izstopila skupaj z njimi in da je iskala voz, s katerim bi se pripeljala semkaj. Na kolodvoru ni bilo mogoče najti nobenega voza in ona je je povabila naj gre z njimi, če se jim bo posrečilo, da najdejo v vasi voznika. Res so ga po dolgem trudu našli.

»Ne vem, kdo je in kaj hoče,« je nadaljevala grofica. »Vso pot skoraj ni spregovorila. Moj sin je trdil, da govori italijansko, jaz pa sem bila prepričana, da govori nemško. Kako je zmučena! Sicer pa ni nikako čudo. Kakšno strašno potovanje?«

Grof je molčal.

»Kak medved,« si je dejala grofica. Nato pa je nadaljevala glasno: »Kje pa je Marija? Kam se je potehnila? Ali je morda že pri večerji? Saj pravim...«

V tem trenutku je vstopila Marija. Objela je grofico in stisnila roko bratranecu. Grofica ni mogla prenehati z izlivi občudovanja in nežnosti, medtem ko je Ekseleuca Nepo govoril z grofom.

Ekseleuca Nepo je bil mladenič kakih tridesetih let, nenavadno bele polti, z orlovskim nosom in malimi črnimi brki. Imel je velike črne oči, kot ogelje črne lase in prav tako brado, ki se je zdelo umetna, tako močno se je odražala od bele in nenavadno majhne. Ko je govoril, se je neprestano smehljaj. V njegovi hoji, govorjenju in vedenju je bilo več ženskega kot moškega. Bil pa je precej nadarjen, izobražen in ne brez častihlepnosti. Leta 1860 je zapustil domovino in odšel v Turin, da se posveti politiki. Tu je študiral gospodarstvo in ustavno pravo, obiskoval ministere in poslance, Hotel je zažeti diplomatsko kariero, ne da bi prej položil izpitov. Prepričan je bil, da bo po osvoboditvi beneške pokrajine imenovan za poslanca.

Medtem ko je grofica Foska obsipavala Murino z ljubeznivostmi in čenčami, je Nepo s svoje strani mučil grofa Cezarja s pripovedovanjem o svojem življenju, o svojem študiju in o načrtih za bodočnost. Grof, ki se ni znal potvarjati, ga je poslušal udobno zleknjen v naslanjaču, sklonjeno brado in z rokami v žepu. Od časa do časa je pogledal sorodnika. Njegov pogled je izražal osuplost in naveličnost.

Po dolgem času je služabnik prišel naznaniti, da je večerja za gospodo pripravljena. Grofica Foska je hotela po vsej sili, da jo odvede bratranec v jedilnico. Nepo se je približal Marini in ji ponudil roko. Markiza je sprejela njegovo po-

nudbo s tem, da je prikimala. Gledala pa je še vedno grofico in se pogovarjala z njo. Odšla je z bratrancem in se med potjo skoraj ni dotikala njegove roke. Komaj je vstopila v jedilnico, se je oddaljila od njega.

Medtem je črno oblečena mladenka čakala v veži. Ni slišala glasov nad seboj, niti ni opazila služinčadi, ki je hodila mimo nje, se pogovarjala, smejala in jo nezaupno pogledovala. Stisnila je k sebi popotno torbo in gledala proti vratom.

Nenadoma so se zunaj zaslišali koraki. Steinegge se je prikazal pri vratih. Deklica se je dvignila.

Steinegge jo je za trenutek začudeno pogledal in šel naprej. Deklica je stopila korak bliže in tiho dejala:

»lehi bitte.« (»Prosim.«)

Ubogega starca sta ti dve besedi, izgovorjeni v nassauskem narečju, kakor prikovali k tlom. Ni mogel storiti drugega, kot da je prijel dekle za obe roki in zajecjal:

»O mein Fräulein!« (»O, moja gospodična!«)

»Vi ste,« je vprašala deklica s tresočim glasom v nemščini, »ste vi stotnik Andrej Steinegge iz Nassaua?«

»Da, da.«

»Zdi se mi, da imate tam družino.«

»Da, da.«

»Imate poročila...«

»Imate poročila? Poročila o moji hčerki? Oh, gospodična!«

Sklenil je roke kakor v molitvi. Njegove oči so se iskrale, ustnice je imel krčevito stisnjene, vsa njegova zunanost je izdajala nedopovedljivo hrepenenje. Grofica Foska je imela popolnoma prav, ko je dejala, da je bila deklica izmučena. Prebledela je in zamrmrala Steineggeju, ki jo je objel čez pas:

»Nič hudega ni; samo nekoliko zraka.«